BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

1960 NR. 3

UNIVERSITETSFORLAGET
OSLO

Nye plantefunn 1958–1959

NEW PLANT FINDS IN NORWAY DURING THE YEARS 1958–1959

Av
JOHANNES LID

Dette stykket, det femte av dette slaget i tida 1950–1960, melder om plantefunn i dei to siste år, og dertil om nokre eldre funn som ikkje er meldt før. Dei er frå ymse kantar av landet, men mange av dei er frå Telemark. Det er meldt om nytt for 152 plantar, nokre av dei har fått ny nord-, sør- eller vestgrense. Nye antropokorar er: Gullbusk (*Forsythia fortunei*), * piemontmaure (*Galium pedemontanum*), * dauvmaure (*Galium spurium*), sommarstokkrose (*Malope trifida*), * japanpestrot (*Petasites japonica*) og * tårnspegel (*Specularia perfoliata*). Den første er frå Kina, den andre, tredje og fjerde er europeiske, den femte frå Japan og den sjette frå Amerika. Det er òg ein ny varietet av busthirse (*Setaria italica* var. *breviseta*) og ein ny karsehybrid (*Rorippa austriaca* × *silvestris*). Nylaga norske plantenavn er merkte med ei stjerne *. Eg skuldar takk til Nansenfondet for økonomisk støtte til dei botaniske granskingane i Telemark. Like eins takkar eg dei som har meldt om plantefunn og sendt plantar til Botanisk Museum i Oslo. Mine eigne funn er signerte J. L.

I dei fem stykka Nye plantefunn i Blyttia 1950–1960 er i alt nemnt om 311 slekter og 620 einskildplantar, derav 70 antropokorar nye for Norge. Til praktisk bruk er det her til slutt sett opp ein alfabetisk indeks over dei 311 slektene og med tilvising til sidetalet i dei einskilde stykka.

Aconitum septentrionale Koelle. Tyrihjelm. Ulvik: Skeidslia under Kvasshovd (600 m) 10. aug. 1959 J. L.

Aegopodium podagraria L. Skvallerkål. Seljord: Seljordbyen ved vegskiftet til sørsida av Seljordsvatnet 8. aug. 1958 J. L.

Agrimonia odorata Mill. Kyståkermåne. Seljord: Heggjenes ved Seljordsvatnet 29. juli 1958 J. L.

Alchemilla glaucescens Wallr. Fløyelsmarikåpe. Bø i Telemark: Det nedlagde plasset Åsen ved Tostveittjønna på Breidsåsen (355 m) 22. juli 1959 J. L.

Alchemilla propinqua H. Lindb. Hjulmarikåpe. Seljord: Moen ved Bardstad i Svartdal (420 m) 7. aug. 1958 J. L. Ikkje funnen før i Telemark.

Alisma plantago-aquatica L. Vassgro. Seljord: Elva ved Laksehølen på garden Flaten (120 m) 6. aug. 1958 J. L. Det er berre gjort eit par funn før av vasgro så langt inne i Telemark.

Allium ursinum L. Ramslauk. Lier: Ved vegen nordom Tranby 1. juni 1958 Finn Wischmann. Dette er ved den indre grensa for ramslauk på Austlandet.

Alopecurus aequalis Sobol. Vassreverumpe. Vinje i Telemark: I ei lita tjønn på fjellet eit par km nordvest for Botnen (1100 m) 26. juli 1959 J. L. — Voss: Hellene (ved Mjølfjell) i ei pøyse i lag med *Sparganium hyperboreum* og *Eriophorum scheuchzeri* (620 m) 12. aug. 1959 J. L. Vassreverumpe er tatt ein gong før på Voss: Melsvatnet (75 m) 1925 J. L. Melsvatnet er einaste norske finnestaden for hybriden *A. aequalis* × *geniculatus,* samla der 14. juli 1902 av S. K. Selland (Lid 1944 s. 79, 1952 s. 83).

Anthemis arvensis L. Kvit gåseblom. Seljord: Ved vegen i Raudjuvet på nordsida av Seljordsvatnet (130 m) 3. aug. 1958 J. L. — Bø i Telemark: Bø jernbanestasjon (70 m) 20. juli 1959 J. L. — Voss: Mjølfjell jernbanestasjon (625 m) 11. aug. 1959 J. L.

Anthemis ruthenica MB. Vranggåseblom (det. Finn Wischmann 1959). Gjerpen: Ved siloen 16. juni 1929 Hartvig Johnsen. Dette er til nå den einaste finnestaden for denne planten mellom Oslofjorden og Hordaland (Lid 1952 s. 615, 1952 b. s. 96).

Anthriscus cerefolium (L) Hoffm. Hagekjørvel. Kristiansand: Ved Ø. Strandgate 8, 15. juli 1959 Johs. Johannessen. Dette er den fjerde byen her i landet den er funnen forvilla i (Lid 1952 s. 478).

Anthyllis vulneraria L. Rundskolm. Voss: I berget Rausmulen ved Bulken stasjon (300 m) 31. juli 1959 J. L.

Artemisia absinthium L. Malurt. Seljord: I mengd på prestegarden Skornes i tunet og utover i skogen 5. aug. 1958 J. L.

Asarum europaeum L. Hasselurt. På Botanisk Forenings ekskursjon til Leangen i Asker 31. mai 1959 fekk vi nærmare opplysningar om denne planten. Eigaren av Nedre Teigen, Arthur Kristiansen, fortel at da far hans i 1894 kjøpte hagen og det store våningshuset på Nedre Teigen av ei fru Olsen, da stod det ei mengd hasselurt som kantplante

i hagen ved huset. Sidan den tid har den spreidd seg, først langsmed vegar og stier, og sidan utover i skogen i skråningane på nordsida av Leangbukta frå Nedre Teigen til ovanom Nyquist's gard på Øvre Teigen, ein strekning på ca. 1 km. Somme stader står den nå så tett at det ikkje er plass til annen plantevekst. (Sjå Lid 1952 s. 306).

Asplenium septentrionale × *trichomanes.* * Svart-Olav. Seljord: Heggjenes 29. juli 1958, og Kleivaberget ved Vallarbrua (275 m) 3. aug. 1958 J. L. — Randesund: Fidjekilen 6. aug. 1959 Anders Wulff. I Vest-Agder er denne bregnehybriden før funnen i Spangereid og Søgne.

Berteroa incana (L) DC. Kvitdodre. Bø i Telemark: På bakkane ved Grivi (70 m) ein stor bestand 21. juli 1959 J. L.

Bidens cernua L. Nikkebrønsle. Oddernes: Øvre Kongsgård 4. juli 1959 Anders Bjørndal. I Agderfylkene er den før berre funnen på Lista.

Blechnum spicant (L) Roth. Bjønnkam. Seljord: Ved Vihustjønna i Åmotsdal (525 m) 30. juli 1958 J. L. — Vinje i Telemark: Ovanfor husa på Botnen (880 m) 26. juli 1959 J. L. — Ulvik: Mjølbotn støl (840 m) 14. aug. 1959 J. L.

Botrychium boreale Milde. Fjellmarinykel. Aurland: Bakken ovafor Steinbergdalen turisthytte i Stodmerrdalen (1120 m) 17. juli 1958 J. L.

Botrychium lanceolatum (Gmel.) Ångstr. Handmarinykel. Seljord: Haugan i Langlim (610 m) 30. juli 1958 J. L. — Bø Telemark: Jønnebu på Lifjell (700 m) 24. juli 1959 J. L. — Voss: Morenehaug austom garden Kleivane ytst i Raundalen (665 m) 13. aug. 1959 J. L.

Botrychium matricariifolium (Retz.) A. Br. Huldrenykel. Nes på Hedmark: Grasbakke nær Mjøsa ved Sandvoll, 4 plantar 23. aug. 1958, ca. 25 plantar i juni 1959 Finn Wischmann.

Briza media L. Hjartegras. Voss: Haga, på bakkane oppover mot Rausmulen 31. juli 1959 J. L. Dei nærmaste finnestadene er i Ulvik og Aurland.

Bromus commutatus Schrad. Vegfaks. Retting. Det graset som var kalla slik, og som var funne på Finse 3. aug. 1954 (Lid 1957 s. 111), har Per Wendelbo granska da han gjennomgjekk denne slekt i 1957, og han har funne at det må førast til *Bromus secalinus* L., rugfaks.

Bryonia alba L. Svartgalnebær. Seljord: Mellom steinane i fjøra ved Seljordsvatnet ved Nes (116 m) 8. aug. 1958 J. L. Er visstnok ikkje funnen før i Telemark.

Campanula glomerata L. Toppklokke. Seljord: Forvilla i Kleivaberget under Dalen (275 m) 3. aug. 1958 J. L.

Cannabis sativa L. Hamp. Porsgrunn: I vegkanten ved Tørmo 23. aug. 1959 Olaf Svendsen.

Carex acutiformis Ehrh. Stautstorr. Ringsaker: Tjønna vest for Holta 12. aug. 1958 Finn Wischmann. – Biri: Tjønna ved Skjønsby 9. aug. 1959 Finn Wischmann. Desse stadene er lengre nord på Austlandet enn denne storrart er funne før, og i Sverige er det berre to funn lengre nord enn dei norske (Hultén 1950 s. 105).

Carex appropinquata Schum. Taglstorr. Skånland: Stormyra ovafor Skånland 16. aug. 1958 Per Hornburg. Plantane var sende til dr. Carl G. Alm i Uppsala, og det er han som har bestemt dei (brev til Hornburg 18. des. 1958). Nordgrensa for denne storrart var før i Evenes herad i Nordland (Ved Kirkevatnet 1865 J. M. Norman). Det nye funnet er gjort 13 km lengre nord, og i Troms fylke.

Carex chordorrhiza Ehrh. Strengstorr. Rauland: Ved Liåa nær Helleberg i Austbøgrenda (715 m) 9. aug. 1958 J. L.

Carex disperma Dew. Veistorr. Ringsaker: Ved bekken mellom Skog bru og Elvesveen 9. aug., og ved Lagestutjønnene 12. aug. 1958 Finn Wischmann.

Carex disticha Huds. Duskstorr. Ringsaker: Lagestutjønnene 12. aug. 1958 Finn Wischmann. Dette er lengre nord på Austlandet enn den var kjent før.

Carex elata All. Bunkestorr. Øymark: Rørvik ved Store Le 17. juli 1952 Nils Hauge. Plantane låg ubestemte i Hauge's herbarium.

Carex globularis L. Granstorr. Bø i Telemark: Breidsåsen ovafor Borgja (150 m) 20. juli, og på ei myr nær toppen av Breidsåsen (350 m) 21. juli 1959 J. L.; myra ved Bedriftshytta ved Lifjell Turisthytte (750 m) 24. juli 1959 J. L. Denne siste plassen er noko høgre oppe på Lifjell enn Per Sunding fann denne storrart i 1952 (Lid 1955 s. 36).

Carex gracilis Curt. Kvass-storr. Bø i Telemark: Myr på Folkestadåsen (200 m) 23. juli 1959 J. L.

Carex ornithopoda Willd. Fuglestorr. Rauland: Knausar ved Lognvikvatnet nedafor Skeie i Austbøgrenda (720 m) 10. aug. 1958 J. L. I nordre Telemark er fuglestorr tatt to gonger før. Tinn: Våer i Vestfjorddalen 3. juli 1930 Brynjulv Sjøtveit, og Rauland: Lauvåsbakkane i Austbø 6. juli 1951 Per Wendelbo.

Carex pairaei Schultz. Piggstorr. Seljord: Heggjenes ved Seljordsvatnet 29. juli 1958 J. L. — Voss: Under Rausmulberget ved Bulken (300 m) 31. juli 1959 J. L. På Voss er piggstorr før funne i berget ovafor Mølster (1902 Selland), i berget på Bjørgum (1913 Lid) og i berget ovafor Fenno (1923 Lid).

Carex paleacea × *recta* (det. J. Lid 1958). Halden: Ved bryggene 20. juni 1935 J. L. — Lier: Ved Lahellholmen 21. aug. 1932 A. Killingstad. — Bremanger: Strand mellom Kalvåg og kyrkja 8. juli 1951 Knut Fægri. — Voll: Oterholmvika 29. juli 1951 J. L. — Dessutan er denne hybriden kjent frå Tjøme (1881 R. E. Fridtz), Dypvåg (1935 Daniel Danielsen), Askvoll (1907 R. E. Fridtz), Nord–Vågsøy (1895 Ove Dahl, 1907 R. E. Fridtz), og Stadsbygd (1886 Halfdan Bryn).

Carex paniculata L. Toppstorr. Tromøy: Tjønna vestafor kyrkja 29. juni 1959 Finn Wischmann. — Dette storret er før tatt på denne staden 13. juli og 4. aug. 1894 av lektor E. Jørgensen, men han kalla den *C. paradoxa,* og den har gått under det navnet inntil Wischmann nå har vist at det er *C. paniculata,* og ikkje *C. paradoxa* som veks i tjønna, og at dei to arka frå Jørgensen i Osloherbariet høyrer til denne art.

Carex pulchella Lönnr. Musestorr. Bø i Telemark: Jønnebu på Lifjell (700 m) 24. juli 1959 J. L. — Vinje: Vassbotn ved vatnet austom Botnen (805 m) 26. juli 1959 J. L.

Centaurea jacea × *nigra* (det. Per Wendelbo). Frogn: Løkkedal ved Drøbak 10. juli 1959 Per Størmer. — Søgne: Ospedalen 13. aug. 1959 Per Størmer. På Austlandet er denne knoppurthybriden før funnen så langt opp ved Oslofjorden som til Holmestrandstrakten (Wendelbo 1957 s. 17).

Chaerophyllum temulum L. Svimekjeks. Kristiansand: Ved Fiskegarnfabrikken 1957 Johs. Johannessen. — Oddernes: Ugras i ein hage ved Torridalsvegen 69, 27. juli 1959 Johs. Johannessen. Svimekjeks er før funne i Fredrikstad (1894 A. Landmark) og i Oslo (Christiania utan år og utan nærmare oppgåve over finnestaden, M. N. Blytt).

Chelidonium majus L. Svaleurt. Voss: Avfallsplassar ved Rognsfossen 29. juli 1959 J. L.

Cinna latifolia (Trevir.) Griseb. Huldregras. 3. august 1959 lukkast det å finna att vekseplassen i Kvanndalen i Kinsarvik, der eg hadde fått med eit strå av dette graset da eg samla plantar der 20. aug. 1948 (Lid 1950 s. 46). Det er 3 km oppe i dalen, i botnen av dalen, men på vestsida av elva i Koldeslåtta ca. 500 m nordom utløa på Telflåten.

Tabell 1. Cinna latifolia – Oxalis – Stellaria nemorum – bregne-soc. Koldeslåtta i Kvanndalen 3. august 1959 J. L.

Ti prøveflater à 1 m²	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Agropyron caninum	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Alnus incana	-	-	1	-	-	-	-	4	-	-
Anemone nemorosa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Angelica silvestris	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Athyrium filix-femina	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Chamaenerion angustifolium	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Cinna latifolia	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Circaea alpina	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
Dryopteris dilatata	-	-	3	-	1	-	-	3	4	1
Dryopteris filix-mas	-	-	-	1	2	3	2	-	1	-
Dryopteris linnaeana	1	-	-	1	1	2	1	1	-	1
Dryopteris phegopteris	-	-	-	1	-	-	1	1	1	2
Epilobium montanum	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Filipendula ulmaria	3	1	-	-	3	2	1	1	3	1
Fragaria vesca	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Geranium silvaticum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Impatiens noli-tangere	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Matteuccia struthiopteris	5	5	4	5	3	2	2	-	-	-
Milium effusum	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Oxalis acetosella	2	1	2	2	2	1	2	2	3	3
Paris quadrifolia	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Poa nemoralis	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-
Polystichum braunii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Prunus padus	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1
Rubus idaeus	1	-	-	2	1	2	3	1	1	2
Rumex acetosa	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Salix caprea	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
Sorbus aucuparia	-	3	5	1	2	3	-	2	3	1
Stellaria nemorum	3	1	1	2	1	1	2	2	3	2
Ulmus glabra	-	-	-	3	-	1	1	-	-	-
Valeriana sambucifolia	1	-	1	1	1	-	1	1	1	1

Høgda over havet er ca. 200 m. I open skog av alm, gråor, hegg, rogn og selje er det her ein stor bestand av strutsveng og geittelg mellom store mosgrodde steinar. Tabellen viser plantesamfunnet, det liknar mykje på det som Per Størmer har analysert på Modum og i Lier (Størmer 1948 s. 70–71), alle bregnene og i alt 25 karplantar er sams for dei to analysene. Viktige karakterplantar, utanom bregnene, er gaukesyre, lundstjerneblom, bringebær og rogn.

Circaea lutetiana L. Stortrollurt. Oddernes: Under eit bratt berg ved Skivollbekken 2. aug. 1959 Anders Bjørndal.

Cirsium arvense (L) Scop. Åkertistel. Seljord: Vefall (125 m) 29. juli, og Koppervollen ved Seljordbyen (130 m) 8. aug. 1958 J. L. — Bø i Telemark: Nokså vanleg kring Bø jernbanestasjon og bortover til Tostveit, Grivi og Kleppen juli 1959 J. L. Det er elles lite eller ikkje av åkertistel i indre Telemark.

Crambe maritima L. Strandkål. Randesund: Teistholmen 10. aug. 1958 Johs. Johannessen. — Sokndal: Melkeholmane 16. juli 1959 Sidsel Rude. Dette er 25 km lengre vest enn strandkål før var kjent her i landet, og den er ny for Rogaland fylke.

Crepis tectorum L. Takhaukeskjegg. Vinje i Telemark: Engbakke nedafor husa på Botnen (820 m) 25. juli 1959 J. L.

Cuscuta europaea L. Neslesnikjetråd. Seljord: I tunet på prestegarden Skornes i stor mengd på nesle 5. aug. 1958 J. L.

Daphne mezereum L. Tysbast. Seljord: Bakken i Svartdal (420 m) 7. aug. 1958 J. L. — Sannidal: Ved hovedvegen sør for Kurdøla (90 m) 18. aug. 1958 J. L. — Voss: Ved Kvernbekken på Selheim (240 m) 1. aug. 1959 J. L. I 1922 har eg tatt tysbast litt lengre nede, nær ved Raundalselva på Selheim.

Drosera intermedia Hayne. Dikesoldogg. Bø i Telemark: Myr på Folkestadåsen (210 m) 23. juli 1959 J. L. — I Blyttia (Lid 1950 s. 46) er dikesoldogg oppgitt for ei rekkje stader oppover Austlandet heilt til grensa mot Sør-Trøndelag. Og i 1955 har Einar Fondal oppgitt den for to stader i Brekken i Sør-Trøndelag etter at eg hadde godkjent plantane (Fondal 1955 s. 33, Lid 1955 s. 38). Dr. Carl G. Alm i Uppsala har nemnt for meg at han tviler på at dette kan vera rett, for i Sverige er dikesoldogg ein heilt sørleg plante. Plantane frå stader lengre nord er *D. anglica* f. *pusilla* som kan likna på dikesoldogg (Alm 1923 s. 115). Etter ny gransking av det norske materialet viser det seg at dr. Alm har rett, det er former av *D. anglica* som eg har tatt for å vera *D. intermedia*. Eit av dei beste og sikraste kjennemerke på dikesoldogg er at stengelen har ein bøyg ved grunnen. Etter eksemplar i Osloherbariet går *D. intermedia* på Austlandet nord til Settskog og Nes i Akershus, Sigdal i Buskerud og Seljord og Mo i Telemark. Den veks elles mest i kyststrøk og synest ha ei liknande utbreiing som *Salix repens*.

Dryopteris cristata (L) A. Gray. Vasstelg. Tromøy: Tjønna ved Skridshol 27. aug. 1958, tjønna vestafor Tromøy kyrkje 29. juni 1959, og tjønna mellom Gjerstad og Lofstad 30. juni 1959 Finn Wischmann.

Dryopteris paleacea (Sw.) C. Chr. Raggtelg. Herefoss: Ved vegen 1 km nordom Snøløs 16. juli 1958 Finn Wischmann. — Landvik:

Hørte 16. juli 1958 Finn Wischmann. — Greipstad: Ved Kvernhusbekken 500 meter vestom kyrkja 11. aug. 1959 Per Størmer.

Epipactis helleborine (L) Cr. Breiflangre. Ringsaker: I småskogen ved riksvegen ved Havik 9. aug. 1958 Finn Wischmann.

Epipogium aphyllum (F. W. Schm.) Sw. Huldreblom. Nes på Hedmark: Austsida av Liberget 8. aug. 1958 (5 blomstrande plantar) og 4. aug. 1959 (2 blomstrande plantar) Finn Wischmann.

Eriophorum gracile Koch. Småmyrull. Hurdal: Myr ved Hurdals Verk 1. sept. 1958 Finn Wischmann. — Hedrum: Myr ved vegen vestafor Kveldsrydningen 20. juli 1957 Finn Wischmann.

Eriophorum latifolium Hoppe. Seljord: Bakkadal vestafor Svartdal (470 m) 7. aug. 1958 J. L. — Bø i Telemark: Myr ved Ufs (200 m) 23. juli 1959 J. L. — Rauland: Helleberg i Austbøgrenda (710 m) 9. aug. 1958 J. L. — Vinje i Telemark: Sessvollen ved Sessvatnet (880 m) 13. aug. 1958 J. L.

Eruca sativa Mill. Salatsennep. Kristiansand: Forvilla på Silokaien på Odderøya 9. juli 1959 Johs. Johannessen. Dette er femte finnestaden for salatsennep her i landet (Lid 1952 s. 336).

Erucastrum gallicum (Willd.) O. E. Schultz. Svinesennep. Oslo: Bjørvika 19. okt. 1958 Georg Størmer.

Euphorbia cyparissias L. Sypressvortemjølk. Seljord: På eit jorde ved prestegarden Skornes 29. juli 1958 J. L.

Festuca arundinacea Schreb. Strandsvingel. Oslo (Aker): I vegkanten ved Østmarkseteren sept. 1959 Finn Wischmann.

Forsythia fortunei Lindl. Gullbusk. Oslo: Forvilla i skogen ved Sognsvassbekken nær Blindernvegen 41, 3. okt. 1959 J. L.

Galium boreale L. Kvitmaure. Kistrand: 4 km vestafor Olderfjord 1959 Geoffrey Halliday. Dette er ny nordgrense.

Galium mollugo L. Stormaure. Vinje i Telemark: I eng på Botnen (815 m) 26. juli 1959 J. L.

Galium pedemontanum (Bell.) All. (det. Rolf Y. Berg). * Piemontmaure. Kristiansand: Nokre plantar ved Østre Strandgate 8, 17. juli 1950 Johs. Johannessen. Denne eittårige søreuropeiske planten var først funnen i Piemonte i Nord-Italia. Av og til fins den på vegskråningar og avfallsplasser i Mellom-Europa (Hegi VI, 1 (1914) s. 226),

men den er ikkje før funnen i Norge. Plantane i Kristiansand hadde mogne frukter.

Galium spurium L. * Dauvmaure. Bergen: Sandvika 26. sept. 1907 A. Landmark. – Buvik: Piene's mølle 31. aug. 1931 R. Tambs Lyche (Tambs Lyche 1934 s. 14). Denne maureart har hos oss før vore slått saman med småklengjemaure (*G. vaillantii*) som har korte og veike krokpiggar på fruktene, medan *G. spurium* er heilt utan piggar.

Galium triflorum Michx. Myskemaure. Seljord: I granskogen nedafor Nordre Øverland (300 m) 2. aug. 1958 og i Buvika på sørvestsida av Seljordsvatnet (125 m) 7. aug. 1958 J. L.

Galium verum L. Gulmaure. Seljord: På Dalen nordaust for Vålebrua (300 m) 3. aug. 1958 J. L. – Voss: I berget under Rausmulen på Bulken (300 m) 31. juli 1959 J. L.

Geranium columbinum L. Steinstorkenebb. Randesund: Fidje 4. okt. 1959 Anders Wulff. Det er berre eit par finnestader før i Vest-Agder.

Geranium dissectum L. Åkerstorkenebb. Randesund: Dvergsnes i gammel eng 12. okt. 1958 Johs. Johannessen.

Geranium lucidum L. Blankstorkenebb. Seljord: I lia under Bjørgenuten 18. juli 1958 Finn Wischmann. Før er den berre tatt utmed kysten i Telemark.

Goodyera repens (L) R. Br. Knerot. Bø i Telemark: Nokre få plantar i granskogen på Folkestadåsen innafor Tjønntveit (180 m) 23. juli 1959 J. L. – Vinje i Telemark: Hundrevis med plantar i den mosgrodde granskogen austom Vafoss i Haukeligrend (550–600 m) 12. aug. 1958 J. L.

Hammarbya paludosa (L) O. Ktze. Myggblom. Bø i Telemark: Myr nær toppen av Breidsåsen (325 m) 21. juli 1959 J. L.

Helianthus annuus L. Solvendel. Voss: Stor blomstrande plante i ein potetåker på Himle (370 m) 20. sept. 1959 Brynjulv Litlere.

Heracleum sibiricum L. Bjønnkjeks. Bø i Telemark: Ved den gamle saga nedafor Tostveit 21. juli 1959 J. L.

Hirschfeldia incana (L). Lagr.-Foss. Narresennep. Kristiansand: Silokaien på Odderøya 22. juli 1959 Johs. Johannessen. Er før funnen i Heddal (1937) Jon Kaasa) og i Buvik (1934 R. Tambs Lyche).

Humulus lupulus L. Humle. Seljord: I oreskogen ved Flatdalselva nordafor Vallarbrua 2. aug. 1958 J. L. – Voss: I berget ved Selheims-

brua over Raundalselva (180 m) 1. aug. 1959 J. L. Humlen har stått i dette berget frå gamal tid fortel folket på Selheim.

Hypericum hirsutum L. Lodneperikum. Voss: Ved Kvernbekken på Selheim (240 m) 1. aug. 1959 J. L. Alt i 1922 har eg sett lodneperikum på Selheim, og i 1923 og 1940 i berget ovafor Bjørke eit par km lengre sør.

Hypericum montanum L. Bergperikum. Søndeled: Granstøl i Lonene 19. aug. 1958 J. L.

Iberis amara L. Prydsløyfe. Kristiansand: Avfallsplass på Hesteheia 4. juli 1954 og Silokaien på Odderøya 20. aug. 1959 Anders Wulff.

Juncus macer S. F. Gray. Ballastsev. Oslo (Aker): Ved vegen mellom Ullsrudvatnet og Nøklevatn 22. sept. 1957 Finn Wischmann. – Fjære: Ved vegen til badeplassen ved Marivollen 27. juni 1959 Finn Wischmann. – Søgne: På ein gardsveg ved Vaglemyr 14. aug. 1959 Georg Størmer.

Lactuca alpina (L). A. Gray. Turt. Seljord: Juvet i Åmotsdal (360 m) 30. juli 1958 og under brua over Kivledalselva ved Åsheim 4. aug. 1958 J. L. – Vinje i Telemark: Under Geitstigen ved Tallaksbrua i Haukeligrend (650 m) 10. aug. 1958 J. L. – Voss: Ved Bordalselva nedafor Hjelle (120 m) 4. aug. 1959 J. L.

Lepidium. I Nye plantefunn 1955–1957 (Lid 1957 s. 116) har finnestadene for *Lepidium bonariense* komme til å verta førde saman med finnestadene for *L. virginicum*. Det skulle ha stått:

Lepidium bonariense L. Argentinakarse. Kristiansand: Silokaien på Odderøya 2. aug. 1957 Johs. Johannessen. I Norge er dette ugraset funne på Jeløy i 1913 og i Odda 1925 (Lid 1955 s. 41). I Sverige funne i Malmö 1918 (Blom 1919 s. 181).

Lepidium virginicum L. Virginiakarse. Gjerpen: Jernbanestasjonen på Borgestad 20. juni 1952 Olaf Svendsen.

Linum catharticum L. Vill-lin. Seljord. Granskogen nedafor Øverland (300 m) 2. aug. 1958, på Åsland sørom Øverland (370 m) 3. aug. og på Moen ved Bardstad i Svartdal (420 m) 7. aug. 1958 J. L. Det er lite med kalkgrunn i indre Telemark, og vill-lin er sjelden der.

Lobelia dortmanna L. Botnegras. Seljord: Vehustjønna i Åmotsdal (523 m) 30. juli 1958 J. L. – Ulvik: Drevtjønna (340 m) 10. aug. 1959 J. L.

Lupinus polyphyllus Lindl. Hagelupin. Voss: Avfallsplassar i Haugamoen på Vossevangen (55 m) 30. juli 1959 og ved Vangsvatnet nedafor Hotell Vossevangen 9. aug. 1959 J. L.

Luzula silvatica (Huds.) Gaud. Storfrytle. Ulvik: Sørsida av Austdalen i Osa 2 km frå sjøen 9. aug. 1959 Ivar Jørstad.

Luzula spicata (L) DC. Aksfrytle. Voss: Knausar ved Raundalselva nedafor Brynabrua (58 m) 30. juli 1959 J. L. Det er ytterst sjelden at aksfrytle går så langt ned.

Lychnis flos-cuculi L. Hanekam. Seljord: Ramberg i Nordbygda (250 m) 31. juli 1958 J. L. — Rauland: Helleberg i Austbygrenda (720 m) 11. aug. 1958 J. L.

Lysimachia nummularia L. Krypfredlaus. Asker: Forvilla i stor mengd på Nedre Teigen ved Leangen 31. mai 1959 J. L. — Seljord: Vegskråning ved Grave 1. aug. 1958 J. L.

Malaxis monophylla (L) Sw. Knottblom. Ramnes: Myr i sørenden av Rævovatnet 17. sept. 1956 Finn Wischmann. Ikkje funnen før i Vestfold.

Malope trifida Cav. Sommarstokkrose. Oslo: Avfallsplass ved tyskarleiren mellom Ensjøvegen og Monradsgate 4. sept. 1946 J. L. — Fåberg: Avfallshaug ved sandtaket på Nordre Jørstad 16. sept. 1956 Olav S. Jørstad (det. Finn-Egil Eckblad). Denne eittårige prydplanten er ikkje før funnen forvilla her i landet.

Matthiola bicornis (Siebth. et Sm.) DC. Hornlevkøy. Kristiansand: Silokaien på Odderøya 20. aug. 1959 Anders Wulff. I Norge er den tatt ein gong før, på stranda ved Bekkelaget i Oslo (Aker) 1915 Ivar Jørstad.

Melilotus indicus (L) All. Orientsteinkløver. Oddernes: Ugras i hagen ved Torridalsvegen 69, 14. juli 1959 Johs. Johannessen. — Kristiansand: Ved Ø. Strandgate 8, 24. juli 1959 Johs. Johannessen.

Nuphar luteum × *pumilum*. Seljord: Havretjønna på Kvalskarfjellet (540 m) 6. aug. 1958 J. L.

Nuphar pumilum (Timm) DC. Soleinøkkerose. Seljord. Vehustjønna i Åmotsdal (523 m) 30. juli 1958 J. L.

Oenothera biennis L. Nattlys. Sannidal: Vegskråning ved Sønnbøvatnet (112 m) 21. aug. 1958 J. L.

Oxalis stricta L. Stivgaukesyre. Mandal 2. aug. 1959 Svein Svendsen (ved Anders Wulff).

Petasites japonicus F. Schmidt (*P. spurius* Miq.) (det. Finn Wischmann 1959). * Japanpestrot. Asker: Ved osen av Nesøytjønna 10 plantar sommaren 1932 Kristen Klaveness.

Petunia violacea Lindl. Klisterpetunia. Bø i Telemark: Ugras i flatbyggåker på Grivi (90 m) 21. juli 1959 J. L. Før funnen i Kristiansand og Odda (Lid 1955 s .43).

Peucedanum palustre (L) Moench. Mjølkerot. Bø i Telemark: Myrane ved Tostveittjønna på Breidsåsen (345 m) 22. juli 1959, og myr på Folkestadåsen austafor Tjønntveit (220 m) 23. juli 1959 J. L.

Phragmites communis Trin. Takrøyr. Bø i Telemark: Myr på Folkestadåsen austafor Tjønntveit (200 m) 23. juli 1959 J. L. Ikkje kjent før så langt inn i Telemark.

Phyllitis scolopendrium (L) Newm. Hjortetunge. Kristiansand: Sørskråningen av Kalkheia 24. okt. 1953 Kjell Kolden. Lektor Kolden sende straks eit blad inn til Botanisk Museum i Oslo, og 30. oktober var Finn Wischmann på finnesteden saman med Kolden. Det er berre to små plantar som veks der. Funnet er nemnt hos Sørensen (1957 s. 5). Vekseplassen er 2,5 km frå sjøen og 50 meter over havet. Alle dei andre norske vekseplassane for hjortetunge ligg tett ved sjømålet, og det er fleire hundre kilometer frå den nærmaste til denne staden på Sørlandet.

Plantago media L. Dunkjempe. Seljord: På eidet til halvøya i Seljordvatnet ved Seljordbyen (125 m) 1. aug. 1958 J. L.

Poa compressa L. Flatrapp. Gjerpen: Ved Gjerpen Mølle 24. sept. 1959 Anton Røstad.

Poa remota Fors. Storrapp. Grytten: I bjørkeskogen på Setnesfjellet august 1954 Geoffrey Halliday (herb. Cambridge). Dette er ny vestgrense for storrapp.

Polygala vulgaris L. Storblåfjør. Vinje i Telemark: Botnen (870 m) 25. juli 1959, og Vågsli (820 m) 26. juli 1959 J. L. — Voss: Hellene ved Mjølfjell (625 m) 14. aug. 1959 J. L.

Polygonum cuspidatum S. et Z. Japansk slirekne. Søgne: Rikeleg langsmed Lundeelva nedafor prestegarden 18. sept. 1959 Anders Bjørndal.

Polygonum dumetorum L. Krattslirekne. Ringsaker: I krattskog litt sør for Havik 9. aug. 1958 Finn Wischmann. Ikkje kjent før i Hedmark fylke.

Potentilla nivea L. Snømure. Aurland: Drifteskaret 2 km sørom Steinbergdalen turisthytte i Stodmerrdalen (1230 m) 17. juli 1958 J. L.

Potentilla thuringiaca Bernh. Tysk mure. Lier: Enger på Svangstrand 21. juni 1959 J. L. — Seljord: Seljordbyen (125 m) 1. aug. 1958 J. L. — Voss: Bulken jernbanestasjon (50 m) 31. juli og avfallsplass ved Vangsvatnet nedafor Hotell Vossevangen (45 m) 9. aug. 1959 J. L.

Primula scandinavica Bruun. Fjellnøkleblom. Eidfjord. Søre Gjeråtnuten (nordvest for Skiftesjø) 1. aug. 1959 Finn-Egil Eckblad. Dette er litt lengre nord på Hardangervidda enn den er funnen før (Lid 1959 s. 107).

Pyrola media Sw. Klokkevintergrøn. Vinje i Telemark: Geitstigen nordafor Tallaksbrua i Haukeligrend (600 m) 10. aug., sørskråningen av Heibokfjellet (1010 m) 11. aug. og Sessvollen nordafor Sessvatnet (860 m) 13. aug. 1958 J. L. — Bø i Telemark: Granskog på nordsida av Breidsåsen (300 m) 22. juli 1959 J. L.

Ranunculus platanifolius L. Kvitsoleie. Seljord: Bakken i Svartdal (420 m) 7. aug. 1958 J. L.

Rapistrum rugosum (L) All. Lodnevindbukk. Kristiansand: Silokaien på Odderøya 22. juli 1959 Johs. Johannessen. Ikkje funnen før på Sørlandet.

Rhynchospora fusca (L) Ait. Brunmyrak. Sannidal: Gjerde (52 m) og ved Fossvatnet (60 m) 20. aug. 1958 J. L.

Rorippa amphibia (L) Bess. Vasskarse. Onsøy: Engelskøya aug. 1956 Arne Eftestøl. — Oslo: Store Ringvei ved Storo 4. okt. 1951 J. L.

Rorippa austriaca × *silvestris*. Bø i Telemark: Nedre Grivi i stor mengd på eit jorde (60 m) 22. juli 1959 J. L. — Søgne: Idrettsplassen ved høgskolen på Kleppland 1. aug. 1959 Anders Bjørndal. — Denne karsehybriden er før funnen nokre stader i Norge. Moss: Moss Verft 24. juni 1949 Jan Suleng. — Rælingen: Ved jernbanebrua over Nittelva 27. sept. 1954 Per Størmer. — Oslo: Bygdøy 22. juni 1910 Hartvig Johnsen, 1. juli 1913 Caroline Leegaard, 20. aug. 1946 Halvor B. Gjærum. — Os i Østerdalen: Narbuvollen (740 m) 13. juli 1949 J. L. — Kvam i Hordaland: Ved eit hagegjerde i Ålvik 8. sept. 1954 Karl Sivertzen.

Rorippa silvestris (L) Bess. Vegkarse. Seljord: Ved Vallarbrua (120 m) og ved Grave (125 m) 1. aug. 1958 J. L.

Rumex triangulivalvis (Dans.) K. H. Rechinger. Amerikahøymole. Kristiansand: Ved Kongsgårdbukta 26. aug. 1951 Anders Wulff.

Salix alba × *fragilis*. Seljord: Forvilla i mengd i oreskogen ved Rui i Nordbygda (125 m) 31. juli 1958 J. L.

Salix arbuscula L. Småvier. Voss: Gilet ved Palmafossen (65 m) 30. juli 1959 J. L. Dette er 800 meter lengre aust ved Raundalselva enn Brynabrua, der den veks både nedafor og ovafor brua på knausane på sørsida av elva (58–63 m o. h.). Her ved Brynabrua er det dessutan ein gong samla hybriden *S. arbuscula* × *lapponum* (leg. Enander og Lid 30. juni 1918) (Lid 1952 s. 227).

Det var S. K. Selland som først fann småvieren ved Brynabrua (8. juli 1902) og fekk den bestemt av den svenske *Salix*-spesialisten S. J. Enander. Om ein tek unna eit noko tvilsomt funn av ein *arbuscula*-hybrid (med *S. lapponum*) i Grøndalen i Røldal (Selland 1911 s. 9, Floderus 1931 s. 114), så er Brynabrua og Palmafossgilet på Voss einaste finnestaden for *S. arbuscula* på Vestlandet. Det er eit stort problem korleis småvieren kan vera kommen her midt nede i Vossebygda. Ein skulle venta at den, liksom dei andre fjellplantane i Palmafossgilet (m. a. *Carex norvegica, Luzula spicata, Oxyria, Saussurea, Saxifraga aizoides* og *oppositifolia*) skulle vera kommen med Raundalselva ned frå fjella i Raundalen, men der har det ikkje lykkast å finna den. Dersom den veks der, er det mest rimeleg at det er i Rjoandalen.

Salix aurita × *repens*. Bø i Telemark: Jønnebu på Lifjell (700 m) 24. juli 1959 J. L.

Salix cinerea L. Gråselje. Går lengre vest i Telemark enn vi visste før. Dei to siste åra har eg funne den på desse stadene: Seljord: Skarkevju ved osen av Sedjordsvatnet (120 m) 29. juli 1958. – Bø i Telemark: Borgja (100 m) og myr i Breidsåsen ovafor Stauren (150 m) 20. juli 1959, Kleppen (70 m) 22. juli 1959. – Sannidal: Myr ved Kurdøla (70 m) 18. aug. 1958, Leivann på vestsida av Leivatnet 19. aug. 1958. – Søndeled: Levangshalvøya ved vegen 1,5 km sørom grensa mot Skåtøy 19. aug. 1958. Alle J. L.

Salix daphnoides Vill. Doggpil. Egil Baardseth har ført denne art opp for Steinsfjorden på Ringerike (Baardseth 1942 s. 43). Dei plantane i Osloherbariet som eg hadde komme til å bestemma slik, er sidan granska av Asbjørn Hagen og ombestemt til *Salix pentandra* L.

Salix hastata L. Bleikvier. Bø i Telemark: Myrkant i granskogen ved Ufs (200 m) 23. juli 1959 J. L. – Voss: Ved brua over Raundalselva ved Selheim (175 m) 1. aug. 1959 J. L. Myr nedafor Mjølfjell stasjon (600 m) 15. aug. 1959 J. L.

Salix herbacea × *lapponum*. Ulvik: Ved Tjønnane nær Kvasshovd (900 m) 10. aug. 1959. J. L.

Salix pentandra L. Istervier. Seljord: Ved Laksehølen nedafor Flaten, små plantar på elvegrus (120 m) 6. aug. 1958 J. L.

Sanicula europaea L. Sanikel. Seljord: I granskogen nedafor Øverland (300 m) 2. aug. 1958 J. L. — Bø i Telemark. Breidsåsen ovafor Borgja (200 m) 20. juli 1959 J. L.

Saponaria officinalis L. Såpeurt. Søgne: Forvilla ved Kleppelandsvegen 12. aug. 1959 Anders Bjørndal.

Saxifraga adscendens L. Skoresildre. Seljord: Heggjedalsnuten i urane ovafor den nye timbervegen frå Åsland (500 m) 3. aug. 1958 J. L. — Rauland: Knausar ved Lognvikvatnet nedafor Skeie i Austbø (720 m) 10. aug. 1958 J. L. — Vinje i Telemark. Heibokfjellet sørom Bora (1000 m) og Nasaroberget (950 m) 11. aug. 1958 J. L. (Lid 1959 s. 98). Skoresildre synest ikkje vera funnen før i Telemark.

Saxifraga hypnoides L. Mosesildre. Lier: Forvilla i skogen ved Enger på Svangstrand 21. juni 1959 J. L.

Scirpus pauciflorus Lightf. Småsevaks. Vinje i Telemark: Bakkane ovafor tunet på Botnen (880 m) 23. juli 1959 J. L.

Scirpus silvaticus L. Skogsevaks. Bø i Telemark: Grivi (70 m), nedafor Tostveit (50 m) og Borgja (100 m) 21. juli 1959 J. L.

Setaria italica (L) PB. var. *breviseta* (Alef.) Hyl. Stor busthirse. Kristiansand: Småbåthamna Retrachementet 23. okt. 1958 Johs. Johannessen. Så vidt vi veit er ikkje denne varieteten med dei korte snerpehåra kjent her i landet før.

Silene maritima With. Strandsmelle. Gol: Hyller i berget ved Bergan (550 m) 10. juli 1959 Kristian Andreassen. I fjella mellom Hardanger og Sogn i vest til Hallingdal i aust er denne innlandsforma av strandsmelle før funnen ved Vøringsfossen i Eidfjord (1904 S. K. Selland), Ramnanosi i Aurland (1864 Axel Blytt, 1908 (1200 m) R. E. Fridtz, 1916 Rolf Nordhagen), Grøndalen nedafor Hallingskeid i Aurland (1926 J. Lid), Hydalen i Hemsedal (1907 Ove Dahl), under Skogshorn i Hemsedal (1907 Ove Dahl), på store steinar ved Nesbyen (1936 Erik Nybø).

Solanum dulcamara L. Slyngsøtvier. Bø i Telemark: Ved den gamle saga nedafor Tostveit (40 m) 21. juli 1959 J. L. — Voss: Avfallsplassar ved meieriet i Haugamoen på Vossevangen (55 m), ved saga på Palmafossen (80 m) 30. juli 1959, og på Skjelde (75 m) 31. juli 1959 J. L.

Sonchus asper (L) Hill. Stivdylle. Seljord: Halvøya i Seljordsvatnet nedafor Seljordbyen 1. aug. 1958 J. L.

Sorbus hybrida L. Rognasal. Voss: Austberget på Mølster (240 m) ei to meter høg buske 28. juli 1959 J. L. På Voss er rognasal før kjent frå Vivås der det stod ein gamal stu eit stykke utafor tunet. Gamle Synneva Mølster fortel nå at i Mølsterberget har dei desse navn rekna frå vest mot aust: Ormerøtna, Asadleberget, Jørenbykse og Austberget. Dette synest visa at rognasal ikkje er ny i Mølsterberget.

Sparganium hyperboreum Læst. Fjellpiggknopp. Gjerpen: Luksefjell (i lag med *S. minimum*) 20. juli 1909 Joh. Dyring. — Tinn: Heggtveit 11. aug. 1928 Brynjulv Sjøtveit. — Vinje i Telemark: Bekken frå Fetveittjønna 20. juli 1957 J. L. — Voss: Hellene ved Mjølfjell i lag med *Alopecurus aequalis* (620 m) 12. aug. 1959 J. L.

Sparganium minimum (Hartm.) Fr. Småpiggknopp. Bø i Telemark: Tjønntveit (193 m) 23. juli 1959 J. L. — Sannidal: Tjønn i skogen austafor Stølevatnet (60 m) 20. aug. 1958 J. L.

Specularia perfoliata (L) A. DC. * Tårnspegel. Oddernes: Ugras i hagen ved Torridalsvegen 69, 8. aug. 1959 Johs. Johannessen. Dette eittårige amerikanske ugraset minner om tvitann i veksten, men høyrer til klokkefamilien. Dei nedre blomstrane er oftast kleistogame, dei øvre har blå krone. Planten i Oddernes var 27 cm høg og hadde mogne frø.

Thlaspi alpestre L. Vårpengeurt. Vinje i Telemark: Vågsli (815 m) 26. juli 1959 J. L.

Thymus pulegioides L. Bakketimian. Seljord: Halvøya i Seljordsvatnet utafor Seljordbyen (120 m) 1. aug. 1958 J. L. Veks som skulle den vera vill der.

Veronica arvensis L. Bakkeveronika. Bø i Telemark: Grivi (70 m) 21. juli 1959 J. L. — Vinje i Telemark: Bakkane nedafor tunet på Botnen (815 m) 25. juli 1959 og på bøen i Vågsli (820 m) 26. juli 1959 J. L. — Voss: Jernbaneskråning ved Mjølfjell stasjon (625 m) 11. aug. 1959 J. L.

Veronica filiformis Sm. Gravveronika. Asker: Forvilla på bakkane ved Øvre Teigen 31. mai 1959 J. L. — Bærum: I mengd i ein hage ved Høvik 15. juni 1959 Ivar Jørstad. — Kristiansand: Ekstø 12. mai 1959 Anders Wulff. Er før funnen i Kroken i Kristiansand av J. Nuland (Lid 1955 s. 48).

Veronica scutellata L. Veikveronika. Seljord: Ved Nybrua over Bygdåa (120 m) 1. aug. 1958 J. L. – Bø i Telemark: Borgja (100 m) og Breidsåsen ovafor Borgja (200 m) 20. juli 1959 og tjønna ved Tjønntveit (145 m) 23. juli 1959 J. L. – Vinje i Telemark: Vassbotn austafor Botnen (800 m) 26. juli 1959 J. L.

Veronica teucrium L. Prydveronika. Oslo: Fagerborggata nær Fagerborg skole 25. juni 1937 Borgny Bay. – Kristiansand: Forvilla ved Gamle Flekkerøyvegen aug. 1952 Anders Wulff. – Fana: Brakkmark på E. Helgesens eigedom ved Store Milde 12. juli 1947 Jakob Naustdal. – Liknar austveronika, men har rundare blad ofte med hjarteforma grunn. Nordhagen (1940 s. 569) nemner at prydveronika er funnen forvilla i Oslo og Bruvik.

Vicia cassubica L. Sørlandsvikke. Sannidal: Bratt bakke i skogen i dalen sørom Steane (155 m) 21. aug. 1958 J. L. Dette er lengre inn frå kysten enn den er funnen før.

Vicia hirsuta (L) S. F. Gray. Tofrøvikke. Seljord: Heggjenes ved Seljordsvatnet 29. juli 1958 J. L.

Viola mirabilis L. Krattfiol. Seljord: Urane ovafor den nye timbervegen frå Åsland til Heggjedalsnuten (500 m) 3. aug. 1958 J. L.

Zostera nana Roth. Dvergålegras. Sem: Bliksekilen 3. sept. 1956 Jon Kaasa og Finn Wischmann. – Ikkje funnen før i Vestfold.

SUMMARY

In this annotated list noteworthy finds of 152 species of vascular plants are reported from various parts of Norway, a great many of them from the county of Telemark. The records include some new southern, western and northern limits. Seven anthropochores are assumed to be new to the flora of Norway, viz. *Forsythia fortunei, Galium pedemontanum, Galium spurium, Malope trifida, Petasites japonicus, Specularia perfoliata,* and the var. *breviseta* of *Setaria italica.* An index of generic names to the five numbers of «Nye plantefunn» published in Blyttia 1950–1960 is given.

Sitert litteratur

Alm, Carl G., 1923: Om Drosera intermedia Hayne och D. anglica Huds. f. pusilla Kihlm. i Sverige. — Bot. Not. 1923.

Baardseth, Egil, 1942: A Study of the Vegetation of Steinsfjord, Ringerike. — Nytt Mag. Naturv. 83. Oslo.

Blom, Carl, 1919: Lepidium bonariense L., Lepidium neglectum Thell. samt Rumex salicifolia L. funna i Sverige. — Bot. Not. 1919.

Dahl, Ove, 1908: Botaniske undersøgelser fornemmelig i Hallingdal. — Chr. Vidensk.-Selsk. Forh. 1908 No. 4.

Floderus, Bjørn, 1931: Salicaceae Fennoscandicae. — Stockholm.

Fondal, Einar, 1955: Floraen i Brekken herred i Sør-Trøndelag. — Det Kgl. Norske Vidensk. Selsk. Skr. 1955 Nr. 3.

Hegi, Gustav, 1914: Illustrierte Flora von Mittel-Europa. Bd. VI, 1. — München.

Hultén, Eric, 1950: Atlas över växternas utbredning i Norden. — Stockholm.

Lid, Johannes, 1944: Norsk Flora. — Oslo.

— 1950: Nye plantefunn 1945—1949. — Blyttia 8.

— 1952: Norsk Flora. Andre utgåva. — Oslo.

— 1952 b: Nye plantefunn 1950—1951. — Blyttia 10.

— 1955: Nye plantefunn 1952—1954. — Blyttia 13.

— 1957: Nye plantefunn 1955—1957. — Blyttia 15.

— 1959: The Vascular Plants of Hardangervidda. — Nytt Mag. f. Bot. 7.

Lyche, R. Tambs, 1934: Bidrag til Norges adventivflora. — Kgl. Norske Vidensk. Selsk. Skr. 1934 Nr. 5.

Nordhagen, Rolf, 1940: Norsk Flora. — Oslo.

Selland, S. K. 1911: Floristiske undersøkelser i Hardanger. — Bergens Museums Aarbok 1911 Nr. 10.

Størmer, Per, 1948: Iakttagelser over Cinna latifolia i Lier og Modum. — Blyttia 6.

Sørensen, H. L., 1957: Norsk Skoleflora. 20. opplag ved Rolf Nordhagen. — Oslo.

Wendelbo, Per, 1957: Arter og hybrider av Centaurea underslekt Jacea i Norge. — Universitetet i Bergen. Årbok 1957. Naturv. rekke Nr. 5.

Indeks til J. Lid: Nye plantefunn (1950—1960)

1950: Nye plantefunn 1945—1949. Blyttia bd. 8. s. 41—53.
1952: Nye plantefunn 1950—1951. Blyttia bd. 10. s. 95—105.
1955: Nye plantefunn 1952—1954. Blyttia bd. 13. s. 33—49.
1957: Nye plnatefunn 1955—1957. Blyttia bd. 15. s. 109—127.
1960: Nye plantefunn 1959—1959. Blyttia bd. 18. s. 77—98.

Abutilon 1955: 33; 1957: 109.
Acer 1957: 109.
Aconitum 1952: 95; 1960: 77.
Acorus 1950: 41.
Adoxa 1957: 109.
Aegopodium 1950: 41; 1957: 109; 1960: 77.
Agrimonia 1960: 77.
Agrostis 1952: 95; 1955: 33.

Alchemilla 1950: 41; 1952: 95; 1955: 33; 1960: 77.
Alisma 1960: 78.
Allium 1960: 78.
Alnus 1950: 41; 1957: 109.
Alopecurus 1953: 33; 1960: 78.
Althaea 1950: 41; 1952: 95.
Alyssum 1957: 110.
Amaranthus 1950: 41; 1952: 95; 1955: 33; 1957: 110.
Ambrosia 1957: 110.
Amelanchier 1952: 95; 1955: 33; 1957: 110.
Anagallis 1950: 42; 1952: 95.
Anaphalis 1950: 42; 1952: 95.
Anemone 1950: 42; 1957: 110.
Antennaria 1952: 96; 1955: 34.
Anthemis 1952: 96; 1957: 110; 1960: 78.
Anthriscus 1960: 78.
Anthyllis 1960: 78.
Arabis 1950: 42; 1952: 96; 1957: 110.
Arctostaphylos 1950: 42, 1957: 110.
Arenaria 1952: 96.
Aristolochia 1950: 42; 1952: 96.
Armoracia 1955: 34.
Arnica 1952: 96.
Arrhenatherum 1957: 110.
Artemisia 1950: 43; 1957: 110; 1960: 78.
Aruncus 1950: 43.
Asarum 1960: 78.
Asparagus 1952: 96.
Asperula 1952: 96; 1955: 34.
Asplenium 1952: 96; 1955: 34; 1957: 111; 1960: 79.
Aster 1950: 43; 1955: 34.
Athyrium 1957: 111.
Atriplex 1950: 43; 1952: 96; 1955: 34.
Avena 1952: 96.
Axyris 1950: 43; 1952: 96.

Bellis 1950: 43; 1952: 96.
Berteroa 1960: 79.
Beta 1957: 111.
Bidens 1960: 79.
Blechnum 1960: 79.
Borago 1955: 35.
Botrychium 1952: 96; 1955: 35; 1960: 79.
Brachypodium 1957: 111.
Brassica 1952: 96; 1955: 35.
Briza 1960: 79.
Bromus 1952: 96; 1955: 35; 1957: 111; 1960: 79.
Bryonia 1960: 79.
Buphtalmum 1955: 35.
Butomus 1950: 43.

Callitriche 1952: 97; 1955: 35.
Camelina 1950: 43.
Campanula 1952: 97; 1957: 111; 1960: 80.
Cannabis 1960: 80.
Cardamine 1950: 43.
Cardaria 1955: 35.
Carduus 1952: 97.
Carex 1950: 43; 1952: 97; 1955: 35; 1957: 111; 1960: 80.
Centaurea 1950: 45; 1952: 98; 1955: 36; 1960: 81.
Centaurium 1950: 45.
Cerastium 1952: 98; 1955: 36.
Chaerophyllum 1960: 81.
Chelidonium 1960: 81.
Chenopodium 1950: 45; 1955: 36; 1957: 112.
Chimaphila 1950: 45; 1952: 98.
Chrysanthemum 1950: 45; 1957: 112.
Chrysosplenium 1957: 112.
Cicer 1952: 98.
Cinna 1950: 46; 1960: 81.
Circaea 1960: 82.
Cirsium 1950: 46; 1960: 83.
Conioselinum 1950: 46.
Conopodium 1952: 98.
Convolvulus 1950: 46.
Coreopsis 1957: 112.
Coronopus 1952: 98.
Corydalis 1952: 98; 1955: 36.
Crambe 1955: 36; 1957: 112; 1960: 83.
Crepis 1950: 46; 1952: 98; 1957: 112; 1960: 83.
Cuscuta 1960: 83.
Cynanchum 1957: 112.
Cynoglossum 1950: 46.

Cypripedium 1957: 112.
Dactylis 1950: 46.
Dactylorchis 1955: 36; 1957: 113.
Daphne 1955: 37; 1957: 113; 1960: 83.
Datura: 1950: 46; 1952: 98; 1955: 37; 1957: 113.
Delphinium 1952: 98.
Dentaria 1957: 113.
Deschampsia 1955: 37.
Descurainia 1950: 46.
Dianthus 1955: 37; 1957: 113.
Digitaria 1950: 46; 1952: 98.
Dipsacus 1957: 113.
Draba 1952: 98; 1955: 37; 1957: 113.
Drosera 1950: 46; 1955: 38; 1960: 83.
Dryas 1952: 98.
Dryopteris 1952: 98; 1955: 38; 1957: 113; 1960: 83.
Echinochloa 1950: 46; 1952: 99.
Echinops 1952: 99.
Elisma 1950: 47.
Epilobium 1952: 99; 1955: 38.
Epipactis 1957: 114; 1960: 84.
Epipogium 1950: 47; 1952: 99; 1955: 38; 1957: 114; 1960: 84.
Equisetum 1950: 47; 1952: 99; 1955: 38.
Eremopoa 1955: 38.
Erigeron 1950: 47; 1952: 99; 1955: 38.
Eriophorum 1955: 38; 1960: 84.
Erodium 1950: 47.
Eruca 1950: 47; 1960: 84.
Erucaria 1950: 47; 1955: 39.
Erucastrum 1950: 47; 1960: 84.
Eryngium 1952: 99; 1955: 39; 1957: 114.
Eschscholtzia 1950: 47.
Eupatorium 1957: 114.
Euphorbia 1952: 99; 1955: 39; 1960: 84.
Euphrasia 1957: 114.
Festuca 1950: 47; 1957: 114; 1960: 84.
Filipendula 1952: 99.
Forsythia 1960: 84.
Fragaria 1950: 47.
Galeopsis 1957: 114.
Galinsoga 1950: 47; 1955: 39.
Galium 1950: 48; 1952: 99; 1957: 114; 1960: 84.
Gentiana 1950: 48.
Geranium 1950: 48; 1952: 99; 1955: 39; 1957: 115; 1960: 85.
Geum 1950: 48; 1952: 99.
Glechoma 1950: 48.
Glyceria 1952: 99; 1957: 115.
Gnaphalium 1950: 48.
Goodyera 1952: 100; 1955: 39; 1960: 85.
Guizotia 1955: 39; 1957: 115.
Gypsophila 1950: 48; 1955: 39.
Hammarbya 1952: 100; 1955; 40; 1960: 85.
Hedera 1952: 100.
Helianthus 1955: 40; 1960: 85.
Heracleum 1960: 85.
Hibiscus 1957: 115.
Hieracium 1950: 48; 1955: 40; 1957: 115.
Hirschfeldia 1960: 85.
Holcus 1950: 48; 1952: 100.
Hordeum 1955: 40.
Humulus 1960: 85.
Hymenophyllum 1955: 40.
Hyoscyamus 1955: 40.
Hypericum 1952: 100; 1957; 115; 1960: 86.
Iberis 1950: 48; 1952: 100; 1957: 115; 1960: 86.
Impatiens 1950: 48; 1952: 100; 1957: 115.
Inula 1957: 115.
Iva 1957: 115.
Juncus 1952: 100; 1955: 40; 1957: 115; 1960: 86.
Knautia 1955: 41.
Laburnum 1957: 116.
Lactuca 1950: 48; 1952: 100; 1955: 41; 1957: 116; 1960: 86.

Lamium 1950: 48; 1952: 100; 1955: 41.
Lappula 1957: 116.
Lathraea 1950: 49.
Lathyrus 1950: 49; 1952: 100; 1955: 41; 1957: 116.
Ledum 1952: 101.
Lemna 1957: 116.
Lens 1952: 101.
Lepidium 1950: 49; 1952: 101; 1955: 41; 1957: 116; 1960: 86.
Levistichum 1955: 42.
Ligustrum 1957: 116.
Lilium 1957: 117.
Limonium 1955: 42.
Linaria 1952: 101; 1955: 42.
Linum 1960: 86.
Littorella 1952: 101; 1955: 42.
Lobelia 1960: 86.
Lolium 1952: 101; 1955: 42.
Lotus 1950: 49.
Lunaria 1952: 101; 1955: 42.
Lupinus 1950: 49; 1955: 42; 1960: 87.
Luzula 1950: 49; 1952: 101; 1960: 87.
Lychnis 1950: 49; 1960: 87.
Lysimachia 1952: 101; 1957; 117; 1960: 87.
Lythrum 1957: 117.

Malaxis 1952: 101; 1960: 87.
Malcolmia 1955: 42.
Malope 1960: 87.
Malus 1950: 49.
Malva 1950: 49.
Matricaria 1957: 117.
Matteuccia 1957: 117.
Matthiola 1960: 87.
Medicago 1950: 49; 1955: 43; 1957: 117.
Melandrium 1950: 49; 1957: 117.
Melilotus 1950: 49; 1955: 43; 1957: 117; 1960: 87.
Mentha 1952: 101; 1957: 117.
Mimulus 1950: 50.
Minuartia 1955: 43.
Moehringia 1950: 50.
Monotropa 1950: 50; 1952; 101; 1955: 43; 1957: 117.
Myrica 1957: 117.
Najas 1955: 43.
Narcissus 1950: 50.
Neottia 1950: 50; 1955: 43; 1957: 117.
Nepeta 1955: 43.
Nicandra 1950: 50; 1952: 101.
Nigritella 1950: 50; 1957: 117.
Nonea 1957: 117.
Nuphar 1952: 101; 1960: 87.

Odontites 1952: 101.
Oenothera 1952: 101; 1960: 87.
Ononis 1957: 118.
Ophrys 1957: 118.
Orchis 1952: 102.
Ornithogalum 1957: 118.
Oxalis 1960: 88.

Papaver 1952: 102.
Pedicularis 1957: 118.
Petasites 1960: 88.
Petunia 1955: 43; 1960: 88.
Peucedanum 1960: 88.
Phacelia 1952: 102; 1955: 44.
Phalaris 1955: 44.
Phragmites 1960: 88.
Phyllitis 1960: 88.
Phyllodoce 1957: 118.
Physalis 1952: 102; 1955: 44; 1957: 118.
Phyteuma 1952: 102.
Pimpinella 1950: 50.
Pinguicula 1957: 118.
Plantago 1950: 50; 1960: 88.
Platanthera 1957: 118.
Poa 1950: 50; 1952: 102; 1960: 88.
Polemonium 1957: 119.
Polygala 1952: 102; 1960: 88.
Polygonum 1950: 50; 1955: 44; 1957: 119; 1960: 88.
Polystichum 1950: 50; 1957: 119.
Potamogeton 1950: 50; 1952: 102; 1957: 119.

Potentilla 1950: 50; 1952: 102; 1955: 44; 1957: 119; 1960: 89.
Primula 1950: 51; 1960: 89.
Pyrola 1950: 51; 1957: 119; 1960: 89.

Ranunculus 1952: 102; 1955: 44; 1960: 89.
Raphanus 1950: 51; 1957: 119.
Rapistrum 1950: 51; 1960: 89.
Reseda 1957: 119.
Rhamnus 1957: 119.
Rhynchospora 1957: 119; 1960: 89.
Roemeria 1955: 44.
Rorippa 1952: 102; 1955: 44; 1957: 120; 1960: 89.
Rosa 1955: 44; 1957: 120.
Rubus 1950: 51; 1952: 102; 1955: 45; 1957: 120.
Rumex 1960: 89.

Sagina 1950: 51; 1952: 103; 1955: 45.
Salix 1955: 45; 1957: 120; 1960: 90.
Salsola 1950: 51; 1952: 103.
Salvia 1952: 103.
Sanicula 1960: 91.
Saponaria 1960: 91.
Sarothamnus 1952: 103.
Saussurea 1955: 45; 1957: 120.
Saxifraga 1952: 103; 1957: 120; 1960: 91.
Scandix 1955: 45.
Schoenus 1950: 51; 1955: 45.
Scirpus 1950: 51; 1952: 103; 1960: 91.
Scleropoa 1950: 51:
Scopolia 1957: 120.
Scorpiurus 1955: 45.
Scrophularia 1955: 45; 1957: 121.
Sedum 1957: 121.
Senecio 1950: 51; 1952: 103; 1955: 45.
Seseli 1955: 45.
Setaria 1952: 103; 1960: 91.
Silene 1952: 103; 1955: 45; 1957: 121; 1960: 91.
Sinapis 1955: 46.
Sisymbrium 1952: 103; 1955: 46.
Sisyrinchium 1950: 51.
Smilacina 1955: 46.
Solanum 1952: 104; 1955: 46; 1957: 121; 1960: 91.
Sonchus 1952: 104; 1955: 47; 1957: 121; 1960: 92.
Sorbus 1952: 104; 1960: 92.
Sparganium 1952: 104; 1960: 92.
Specularia 1960: 92.
Spergula 1950: 51; 1952: 104.
Stachys 1950: 51; 1952: 104; 1955: 47; 1957: 122.
Stellaria 1950: 52; 1952: 104.
Succisa 1950: 52; 1957: 122.
Symphytum 1950: 52; 1952: 104; 1955: 47.

Taraxacum 1957: 122.
Taxus 1957: 125.
Teesdalia 1952: 104.
Thalictrum 1950: 52; 1952: 104; 1955: 47.
Thlaspi 1957: 125; 1960: 92.
Thymus 1960: 92.
Torilis 1952: 104.
Trifolium 1950: 52; 1955: 47; 1957: 125.
Trigonella 1950: 52; 1955: 47.
Trisetum 1952: 104; 1955: 47.
Tropaeolum 1950: 52; 1952: 104.
Turritis 1957: 125.
Typha 1957: 126.

Utricularia 1950: 52.

Vaccaria 1952: 104.
Valerianella 1950: 52.
Verbascum 1957: 126.
Veronica 1950: 52; 1952: 105; 1955: 47; 1960: 92.
Vicia 1950: 52; 1952: 105; 1955: 48; 1957: 126; 1960: 93.
Vinca 1955: 48.
Viola 1950: 53; 1957: 126; 1960: 93.

Woodsia 1957: 126.

Zostera 1960: 93.

Erfjord, herredet botanikerne glemte

ERFJORD (SW NORWAY), THE "HERRED" FORGOTTEN BY BOTANISTS

Av
ANDERS DANIELSEN og KNUT FÆGRI

Ved arbeidet med kartleggingen av kystplantene (Fægri 1960) fikk vi en klar bekreftelse på at det ennå er nokså store ulikheter i vårt kjennskap til karplantefloraen i de forskjellige distrikter. Kartene har mange hvite felter, som mer skyldes mangel på undersøkelser enn det at plantene ikke vokser der. Dette gjelder spesielt vanlige arter som stiller beskjedne krav til jordbunnen. Som rimelig er, består kartenes hvite felter vesentlig av magre og fattige strøk, som ikke har virket fristende på botanikerne. Dårlige kommunikasjoner kan også ha bidradd til at områdene er blitt forsømt.

For Vestlandets vedkommende er Hordaland ganske bra undersøkt, og det begynner etterhvert å bli bedre i Sogn og Fjordane også. Fra mange herreder i Møre og Romsdal foreligger bare få og dårlige opplysninger, men enda verre er det i Rogaland. Spesielt indre Ryfylke har ligget langt borte fra de fleste botanikeres virkefelt.

Ove Dahl (1906, 1907) botaniserte i indre Ryfylke de tre somrene 1904–06, særlig i heiene, mindre i lavlandet, men hans undersøkelser kunne ikke godt bli stort mer enn en rekognosering. Han tar i sine publikasjoner med de få og spredte funn som andre hadde gjort i området (smlgn. også Hoffstads eldre arbeider 1892, 1895). Senere har Ryfylkeherredene på østsiden av Boknfjorden stort sett fått være i fred. Danielsen arbeidet med å «samle prikker» til florakartverket bl. a. i de sørligste deler av Høle og Forsand i 1956.

Blant Ryfylkeherredene sto Erfjord lenge i en absolutt særstilling for så vidt som det overhodet ikke fantes en eneste angivelse derfra. Holmboe fikk på sine spørreskjemaer ingen opplysninger om hverken *Ilex* (1914) eller *Hedera* (1920); først i hans *Digitalis*-arbeid (1928) kommer Erfjord med i botanisk litteratur. Bortsett fra dette hadde vi bare kjennskap til en eneste angivelse av en karplante fra Erfjord, nemlig *Hymenophyllum* fra Hålandsdalen 17/5 1949 (Herb. Uppsala) – karakteristisk nok innsamlet av bryologene Arnell og Mårtensson. Så betegnelsen i overskriften var fullt gyldig.

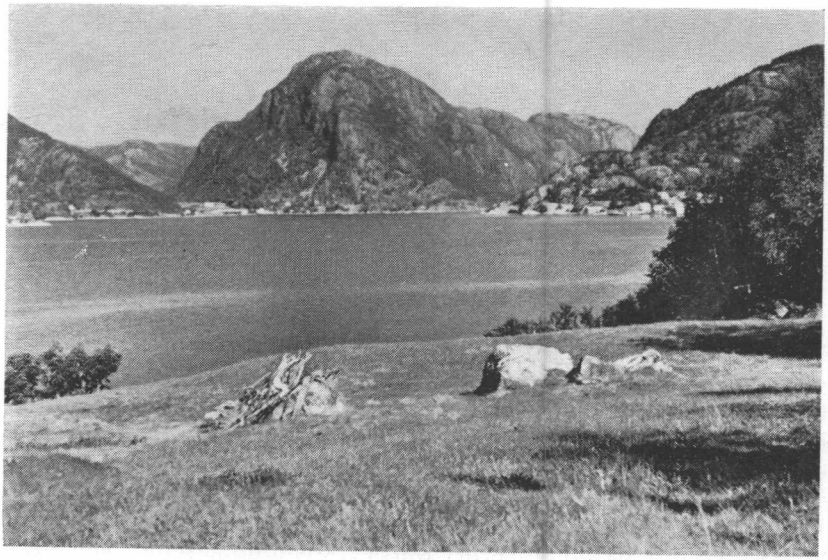

Erfjorden fra Osnes mot nordvest, med den karakteristiske profilen av fjellet Skute som skiller mellom Lovradalen i vest og Tyssefjorden.

For å bøte på dette, reiste vi i siste halvdel av juli 1959 på floristiske undersøkelser til Erfjord, ledsaget av stud. real. Claus Kvamme, likningssjef Idar Langedal og hagebrukslærar Georg Aarhus – de to sistnevnte deltok fra Norsk Botanisk Forenings Vestlandsavdeling. Undersøkelsene var finansiert ved en bevilgning av Universitetets forskningsfond, og vi retter herved vår beste takk til Det akademiske kollegium ved Universitetet i Bergen.

I løpet av den tid vi var i Erfjord (Kvamme og Danielsen i 7 dager, Langedal 4, Fægri 3, Aarhus 2), fikk vi et ganske godt innblikk i floraen i det forholdsvis lille herred, som er nesten kvadratisk, ca. 13 km på hver kant. Terrenget er til dels nokså uryddig og vanskelig å ta seg frem i, så det er utvilsomt ennå en del funn å gjøre, men det meste er formentlig gjort.

På de geologiske kartene (Reusch 1913, Holtedahl 1953) ser herredet ganske lovende ut, med brede glimmerskifersoner rundt alle de høyere fjellene. Virkeligheten er ikke fullt så bra. Glimmerskiferen er for det meste hård og umedgjørlig, og er valset ut til tynne flak, er ofte helt vekk der den etter kartene burde ha vært. Kalk- og skiferflora er det derfor lite av.

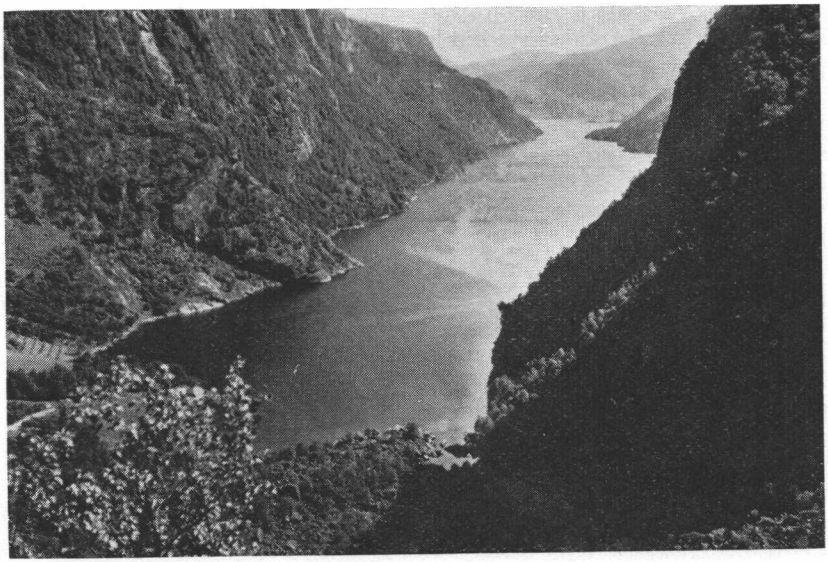

Den trange Tyssefjorden er en halv mil lang og er omkranset av urer med frodig løvskog.

Herredet er gjennomskåret av trange, bratte daler og fjorder. Fjellene i mellom går opp til 965 meters høyde. Egentlig høyfjell er det altså ikke, men antagelig når en del av de høyeste toppene opp over skoggrensen. De er iallfall skogbare på grunn av værhardt lokalklima og beiting. Det er for øvrig mindre skog i de indre deler av herredet enn i de ytre, der furuskogen går helt til topps, – fjellene er lavere her.

På våre ekskursjoner, som gikk til de økologisk og geografisk mest forskjellige deler av herredet, satte vi opp i alt 7 floralister som finnes på de botaniske museer i Bergen og Oslo. Det pressete materialet (godt og vel 150 ark) er innlemmet i Bergensherbariet, og er dessuten avmerket på floralistene. I alt 398 arter (og 2 hybrider, begge nevnt nedenfor) ble iakttatt i Erfjord. I dette tallet er ikke medregnet «kritiske» arter av *Rosa, Rubus, Alchemilla, Euphrasia, Taraxacum* og *Hieracium*. Disse slektene, og til en viss grad plantepressingen, fant vi å måtte vie mindre oppmerksomhet – til fordel for mest mulig utstrakt registrering på våre dagsturer. Å gjengi vår fullstendige planteliste her, er overflødig, da floralistene er så lett tilgjengelige, men en del skal nevnes.

Hovedgrunnen til at Erfjordturen ble foretatt så pass sent på

sommeren, var vårt svake håp om å finne *Centaurea pseudophrygia*, som måtte ha tilstrekkelig utviklete korger for å være identifiserbar. I Rogaland er den før tatt i naboherredene Hjelmeland og Sand, men er ellers i det hele svært sjelden i Norge (Wendelbo 1957). Vi var nær blitt skuffet, men siste dagen fant vi en koloni av hybriden *C. nigra x pseudophrygia (C. x lillefossei)* i utmark ved gården Sandvik lengst vest i herredet. Der sto også ren *nigra*, som ellers vokser flere andre steder i Erfjord, vesentlig på kulturmark og til dels i store mengder. Funnet av *C. x lillefossei* understøtter den teori Wendelbo (1957) har fremsatt, nemlig at den presumptivt spontane *pseudophrygia* oppslukes ved hybridisering når den utsettes for en invasjon av kulturspredd *nigra*.

Fumaria boraei ble funnet på Tveit i «Fjellbygda» og Føljesvoll i Lovradalen, begge steder flere eksemplarer som åkerugras. De to gårdene ligger ca. 7 km fra hinannen. Forekomsten på Tveit kom med på utbredelseskartet (Fægri 1960) og representerer en pen ny innergrense i Rogaland. Nærmeste kjente voksested er i Nedstrand. Tveit er også med sine 240 m o. h. en god høydegrense i Norge, før neppe over 50 m. — Det kan nevnes at også *Fumaria officinalis* ble tatt i Erfjord, i en kålåker på Tysse.

Carex chordorrhiza forekom ganske rikelig på en våt grasmyr i dalen mellom Natland og Natlandsstølen — et gildt funn da planten neppe er kjent fra Rogaland før. Bryhn (1877) anfører den fra Jæren: «Alm. på Myrer» uten nærmere stedsangivelse. Hverken Bergensherbariet, som overtok Bryhns innsamlinger, eller Osloherbariet har noe Rogalandsmateriale av arten. Hoffstad (1892, 1895) nevner overhodet ikke *C. chordorrhiza*, så Bryhns angivelse skyldes trolig en feilbestemmelse. Ellers er nærmeste finnested i Stord herred, og planten synes i det hele tatt å være sjelden vestenfjells. Det er forresten ikke utenkelig at den kan være oversett eller forbigått flere steder, da den vesentlig vokser på dyvåte myrer med svak kalkpåvirkning.

Jasione har vi fra 4 steder, alle i lavlandet: Hålandsosen, Tysse, Lovradalen og Sandvik. Den opptrådte til dels i store mengder på tørre steder, med forkjærlighet for solvarme grusbakker. Ifølge Dahl (1907) er *Jasione* temmelig alminnelig i de lavere fjordtrakter i indre Ryfylke. Danielsen tok den like nord for Øyren i Frafjord, Forsand herred 1956. På Vestlandet er den ikke tatt lenger nord enn i Kvinnherad. Nordgrensen bestemmes trolig mest av sommertemperaturen, i likhet med *Hedera*-grensen på Vestlandet (Fægri 1960). Det merkelige er at *Jasione* ikke er funnet på steder med høy nok sommervarme lenger nord, f. eks. i Sogn, hvor artens edafiske krav skulle være oppfylt på tallrike tørre lokaliteter. Den kan neppe heller være

oversett. Den virker ikke som en nyinnvandrer i vår flora, men fossilfunn fra Norge mangler foreløpig. Den er kjent allerede fra Allerødtid i Danmark (pålitelig pollenfunn, Iversen 1954).

Som lyselskende grusplante kan man godt tenke seg at *Jasione* vokste i Norge alt i preboreal tid, og dens utbredelse i dag peker i retning av det boreale floraelement. Av de to muligheter (1) *Jasione* har tidligere vokst på Vestlandet nord for Hardanger, men er forsvunnet derfra, f. eks. ved den postglasiale klimaforverring, (2) arten har ennå ikke klart å spre seg lenger enn til Hardanger – synes vi at (2) har mest for seg.

Agrostis gigantea fant vi i Hålandsosen og Tysse, begge steder i stranden nær innmark. Denne arten kommer stadig inn til Bergensherbariet fra nye steder på Vestlandet, og den er vel i virkeligheten ingen sjelden plante i Norge. Letingen begynte først etterat Størmer (1952) hadde gjort oppmerksom på den.

Dryopteris paleacea ble tatt på Håland og i Tysse. Den kom med på utbredelseskartet (Fægri 1960).

Lokalkjente folk anga *Taxus* fra Barlindhaugen i Hålandsdalen, men før vi rakk å lete den opp, klatret vi etter en annen anvisning opp i Barlindtona under Grasskardfjellet i Tysse. I dette sørvendte berget fant vi 2 eksemplarer, 320 og 330 m o. h. Det største var ca. 7 m høyt og med stammediameter 50–60 cm, det andre 4–5 m høyt og adskillig tynnere. Den vanskelige tilgjengelige berghyllen har reddet trærne fra å bli hugget, ble det fortalt oss.

Ilex. Et enkelt 5 m høyt tre ble funnet i Tysse, like nord for fjordbunnen ca. 180 m o. h. Ifølge pensjonatvertinnen finnes det flere eksemplarer av kristtorn i Sandvik.

Av andre bedre funn, som alle faller mer eller mindre innenfor plantenes kjente utbredelsesområde, kan nevnes *Actaea, Carex digitata, C. lepidocarpa, Epipactis helleborine, Malva moschata, Moehringia trinervia, Parnassia, Polygonatum odoratum, P. verticillatum, Pyrola media, Ranunculus platanifolius, Sorbus obtusifolia, Vicia silvatica.*

Som vanlig i Rogaland forekommer *Plantago maritima* også utenfor havstranden i Erfjord. Vi fant den (ssp. *pilosa,* se Nordhagen 1940) mest på veikanter og andre «kunstige» lokaliteter av nyere dato, men også i rikelig mengde i sprekkene i det hengebratte, sørvestvendte skiferberget under Natlandsnuten *ca. 600 m o. h.* – en ny god høydegrense i Norge (før 375 m på Vega for ssp. *borealis,* ifølge Lid 1952). I dette brattberget i Erfjord så strandkjempe ut til å ha etablert seg grundig, og den har trolig vokst i et betydelig lengere tidsrom der enn langs veiene.

Betula nana x odorata. En enkelt busk ble funnet sammen med

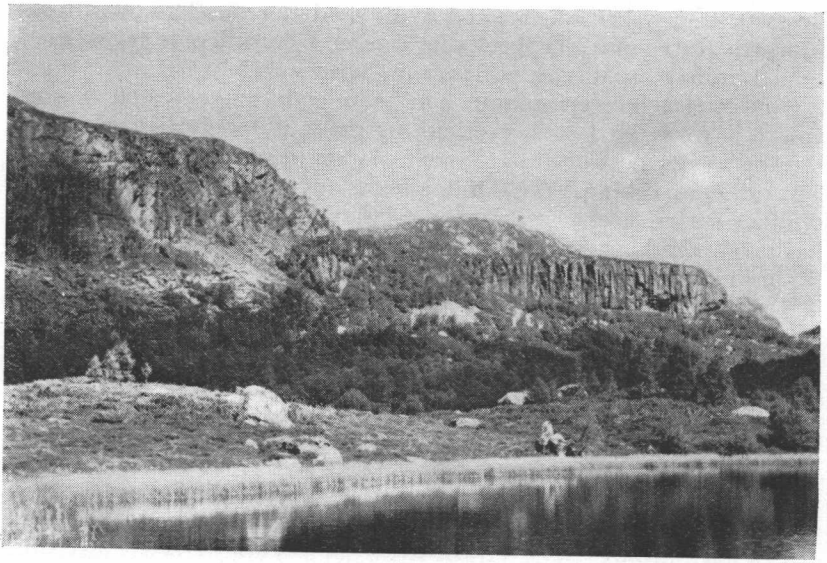

Den bratte sørvestveggen av Ullsfjell i Erfjord, med litt «god» fjellflora.

foreldreartene ved bekken i dalen mellom Natland og Natlandsstølen.

Asplenium ruta-muraria, som utvilsomt foretrekker kalkrikt berg, ble tatt 2 steder (under Osberget, og mellom Ås og Vågane) i det harde grunnfjellet nede ved fjorden. Begge lokaliteter er alltid relativt tørre, da fremspring i berget over dem forhindrer utvasking ved direkte nedbør. Vannet som pipler frem i fjellsprekkene, må derfor være kalkrikt nok for murburkne.

På samme måte må vi tyde forekomsten av – riktignok svakere – kalkindikatorer som *Polystichum braunii, Orchis mascula, Saxifraga aizoides, S. cotyledon* og *S. oppositifolia* nede i grunnfjellsområdet i Erfjord, foruten at vi også fant dem alle oppe i skifersonene i fjellet.

Ser man på herredet som helhet, ble det funnet en del mer eller mindre kalkkrevende fjellplanter som *Arabis hirsuta, Asplenium viride, Carex atrata, C. capillaris, C. saxatilis, Draba norvegica, Erigeron boreale, Juncus triglumis, Potentilla crantzii, Saussurea, Saxifraga nivalis, Silene acaulis, Veronica fruticans.* Selv om ikke alle disse kan sies å være strengt bundet til kalk og skifer, foretrekker de slikt underlag, og vi fant dem iallfall ikke på hardere bergarter utenom skifersonene i Erfjord. Disse plantene står som en ytterste sørvestlig utløper av en mye rikere flora av krevende fjellplanter

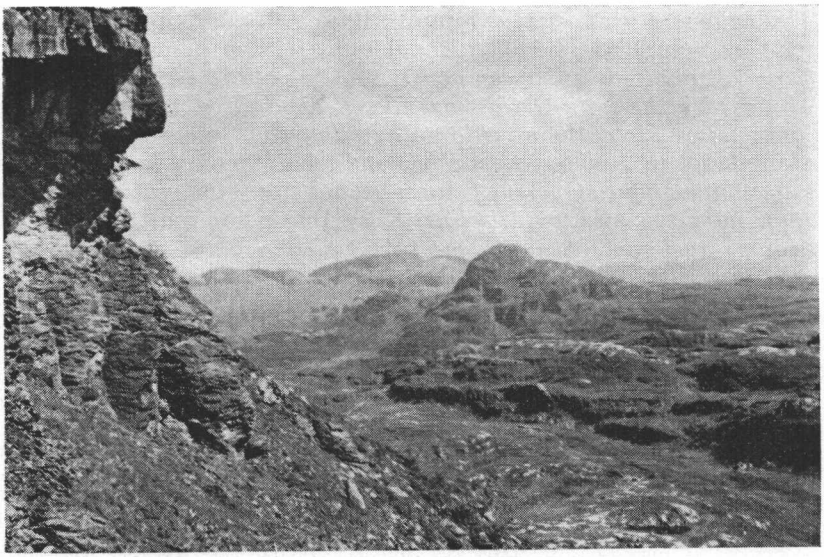

Glimmerskifersone i sørøstskråningen av Natlandsnuten i Erfjord.

som Dahl (1906, 1907) anfører fra kalk- og skiferstrøkene lenger øst og nord i Ryfylkeheiene.

Fjellplantelisten fra Erfjord er ellers litt misvisende. Det var nemlig ynkelig lite av hver art, ofte bare noen få eksemplarer på én lokalitet. Bildet ute i naturen var derfor langt fattigere enn listen gir inntrykk av. De to rikeste lokaliteter vi fant, begge omkring 600 m o. h., var (1) under en oppsprukket bergvegg i sørveststupet av Ullsfjell, hvor vi for øvrig ikke kunne se noe anstående skifer, og (2) under sørvestveggen av Natlandsnuten med et opptil 20 m tykt lag av glimmerskifer.

Floraen som helhet gjør et merkverdig oseanisk inntrykk. Det oseaniske element er i Erfjord representert ved følgende arter: *Alnus glutinosa, Arrhenaterum elatius, Blechnum, Brachypodium silvaticum, Bromus mollis, Cardamine flexuosa, Carex pilulifera, C. pulicaris, Centaurea nigra, Crataegus calycina, Digitalis, Drosera intermedia, Dryopteris oreopteris, D. paleacea, Erica tetralix, Festuca altissima, Fumaria boraei, Galium hercynicum, G. odoratum, Hedera* (ett lite eksemplar ved veien under Osberget nær Osnes), *Holcus lanatus, H. mollis, Hymenophyllum, Hypericum montanum, H. pulchrum, Hypochoeris radicata, Ilex, Juncus articulatus, J. bulbosus,*

J. conglomeratus, J. effusus (opptil 510 m o. h. på Skipet, før 500 m i Norge ifølge Fægri 1960), *J. squarrosus, Lolium perenne, Lonicera periclymenum, Luzula campestris, L. silvatica, Lychnis, Malus, Myrica, Narthecium, Orchis mascula, Pedicularis silvatica, Plantago lanceolata, Platanthera chlorantha, Polygala serpyllifolia* (bare Haugsland, ny innergrense i Rogaland), *Polystichum braunii, Potamogeton oblongus, Quercus petraea, Ranunculus flammula, Rhynchospora alba, Rumex obtusifolius, Salix repens, Scirpus germanicus, Sedum anglicum, Senecio jacobaea, Sieglingia, Sorbus hybrida, Succisa, Taxus.*

Mot dette oseaniske element står det nesten ikke en eneste av de østlige arter som ellers karakteriserer de indre fjordarmer på Vestlandet. Vi fant bare *Verbascum nigrum* og *Satureja vulgaris* (begge Håland, Ås, Vik) og *Agrimonia eupatoria* (mellom Ås og Vågane) – det var det hele.

I og for seg er dette nok ikke så urimelig som man skulle tro. Fra selve Erfjord foreligger ingen klimatologiske data, men slike finnes (i de trykte klimatabeller) fra nabobygden Sand:

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	År
Nedbør	264	161	138	105	100	113	130	194	188	189	217	211	2010
Temperatur	0.3	0.1	1.8	5.5	9.6	12.6	14.4	13.8	11.0	6.8	3.1	0.6	6.6

Disse temperaturdata, og i litt mindre grad nedbørdata, er således av den størrelsesorden og fordeling man finner ute på kysten. Til sammenligning kan nevnes at for Obrestad på Jæren og Skudenes på Karmøy er laveste månedsmiddel resp. 0.9 og 1.9, høyeste 13.6 og 14.0. Sand har altså ubetydelig sterkere årsvariasjon i middeltemperaturen enn disse ekstremt oseaniske stasjoner. Erfjord har visstnok noe kaldere vintre enn Sand, da Erfjorden har lett for å fryse til innenfor Sandvik og det således er mulighet for vinterlige temperaturinversjoner over isen.

Selv om Erfjord viste seg å være floristisk fattigere enn man kunne vente, viser resultatet fra 1959 betydningen av å ta opp også Ryfylke til mere omhyggelig undersøkelse. Det finnes nok av herreder med omtrent like dårlige data som de var fra Erfjord.

SUMMARY

The small administrative unit, "herred", of Erfjord (SW Norway) has hitherto been virtually unexplored by botanists. An excursion was made from the University of Bergen in the summer of 1959 to obtain some idea of the composition of the flora.

Erfjord herred is almost square 13 × 13 km with mountains rising to 965 m. With the exception of some narrow zones of hard schists and limestones the bed-rock is Archaean. The flora is correspondingly poor, 398 species were found. A few mountain plants which usually prefer calcareous rocks were found (list p. 104), most of them in few specimens only. The flora is pronouncedly oceanic (list p. 105) with very few representatives of the eastern plants that usually are found at the heads of the main West-Norwegian fiords.

Litteraturliste

Bryhn, N. 1877: Bidrag til Jæderens Flora. — Nyt Mag. Naturv. 22: 245.

Dahl, O. 1906, 1907: Botaniske undersøgelser i indre Ryfylke I, II. — Forh. Vidensk.-Selsk. Christiania 1906, 3 & 1907, 4.

Fægri, K. 1960: Maps of distribution of Norwegian plants I. The coast plants. — Univ. Bergen Skr. 26.

Hoffstad, O. A. 1892: Stavanger amts flora. Fortegnelse over de i Stavanger amt hidtil bemærkede fanerogamer og karkryptogamer tilligemed angivelse af deres omtrentlige udbredelse inden amtet. — Stavanger mus. aarsber. 1891: 23.

— 1895: Nogle nye voksesteder for fanerogamer og karkryptogamer i Stavanger Amt. — Ibid. 1894: 45.

Holmboe, J. 1914: Kristtornen i Norge. En plantegeografisk undersøkelse. — Bergens Mus. Aarb. 1913, 7.

— 1920: Bergfletten i Norge som vild og plantet. — Ibid. 1918–19 Naturv. rk. 1.

— 1928: Rævebjelden (Digitalis purpurea L.) og dens rolle i norsk natur og folkeliv. — Nyt Mag. Naturv. 66: 193.

Holtedahl, O. 1953: Norges geologi. — Norges Geol. Unders. 164.

Iversen, J. 1954: The Late-Glacial Flora of Denmark and its Relation to Climate and Soil. — Danmarks Geol. Unders. II. Rk. 80:87.

Lid, J. 1952: Norsk flora. Andre utgåva. — Oslo.

Nordhagen, R. 1940: Norsk flora. — Oslo.

Reusch, H. 1913: Tekst til geologisk oversigtskart over Søndhordland og Ryfylke. — Norges Geol. Unders. 64.

Størmer, P. 1952: Agrostis gigantea Roth. — Blyttia 10: 73.

Wendelbo, P. 1957: Arter og hybrider av Centaurea underslekt Jacea i Norge. — Univ. Bergen Årb. 1957 Naturv. rk. 5.

Saxifraga opdalensis A. Bl. gjenfunnet

Foreløpig meddelelse

Av

PER HOLAKER, ROLF NORDHAGEN og ROLF BERG

I «Nye bidrag til kundskaben om karplanternes udbredelse i Norge» (1892) har professor Axel Blytt beskrevet «*Saxifraga opdalensis* (*S. cernua* × *rivularis* L.) n. hybr.» Planten var ikke funnet av Blytt selv, men av fhv. overlærer O. Nyhuus i august 1888 på fjellet *Leirtjønnkollen* i Oppdal, dels på sydsiden av fjellets søndre topp (Søndre Leirtjønnkollen) ca. 1624 m o. h., dels på nordvestsiden av fjellets nordre topp (Nordre Leirtjønnkollen) ca. 1430 m o. h. Begge topper er meget lite markert da fjellets høyeste del danner en temmelig horisontal og smal rygg. Nyhuus foretok sommeren 1888 ekskursjoner i området øst og nordøst for det kjente plantefjell Knutshø, nærmere bestemt i grensetraktene mellom Folldal herred i Hedmark fylke og Oppdal herred i Sør-Trøndelag fylke. Han gjorde en rik plantefangst ikke minst i Vinstradalen, en sidedal til Drivdalen. Elven Vinstra løper her stort sett i nordlig retning for å munne ut i Driva ved Rise (elven og dalen må ikke forveksles med Vinstra i Gudbrandsdalen). Leirtjønnkollen ligger på østsiden av Vinstradalen.

Blytts beskrivelse av *S. opdalensis* lyder slik: «Står i charakterer mellem de formodede stamarter. 4–5 centimeter høi med enkelte knoller (ɔ: yngleknopper) ved roden og gjerne flere indtil 4–5 stengler fra samme rod. Bladene nyreformig 5–7 lappede, de øvre udelte og med løgknopper i bladhjørnene (løgknopperne grønne, ikke sortrøde som hos *S. cernua*). Bægeret halvt oversædigt (ikke som hos *S. cernua* næsten undersædigt). Kronbladene neppe dobbelt så lange som bægeret. Afviger fra *S. cernua* ved det halvt oversædige bæger, de kortere kronblade, de lyst gulgrønne løgknopper, den lavere mere tueformede vext, fra *S. rivularis* ved tilstedeværelsen af knoller og løgknopper, de oventil udelte blade, noget større kroner og i det hele en solidere bygning». Etter å ha angitt finnestedene skriver Blytt: «Blandt Nyhuus's eksemplarer fandtes et eksemplar af *S. cernua;* formodentlig vokser også *S. rivularis* i nærheden». I virkeligheten finnes det på det ark som Blytt lot montere i 1892, hele 21 eks. av

S. opdalensis, men dessuten to individer som uten tvil er *S. cernua.*

Neste gang planten nevnes i norsk litteratur, er i 1906, nemlig i «Haandbog i Norges Flora. Af Axel Blytt. Efter forfatterens død afsluttet og udgivet ved Ove Dahl» (s. 409). Dahl synes likevel å ha stilt seg noe tvilende overfor Blytts fortolkning idet han under *S. rivularis* skriver: «En bastard med *S. cernua* er rimeligvis *S. opdalensis* A. Bl.» Han gjengir så diagnosen.

I A. Engler og E. Irmscher: *Saxifragaceae — Saxifraga* (Das Pflanzenreich IV. 117, s. 283) har disse forfattere gitt en latinsk diagnose av *S. cernua* × *rivularis* basert på to originaleksemplarer som professor N. Wille hadde oversendt dem fra Oslo-herbariet. De uttaler som sin mening at det ene eksemplar synes å være hybriden, mens det andre, som hadde 3 blomster, muligens hører til *S. cernua.*

I R. Nordhagen: Norsk Flora (1940 s. 286) er *S. opdalensis* beskrevet og omtalt som hybrid, uten reservasjoner, fordi forfatteren såvidt han kan huske hadde diskutert vedkommende ark med Ove Dahl en gang i tiden 1915—1920. Derimot har Johannes Lid i Norsk Flora (1944 s. 290) gitt uttrykk for den oppfatning at *S. opdalensis* bare er en form av *S. cernua,* og sløyfet diagnosen, trolig fordi han selv under sine mange fjellturer i Syd-Norge aldri hadde funnet noen individer sammen med *S. cernua* og *S. rivularis* som kunne mistenkes for å være av hybridnatur. På denne måten gled *S. opdalensis* ut av norske floraer, og Nyhuus' ark med Blytts egenhendige påskrift på kartongen ble i Botanisk Museums skandinaviske herbarium innordnet mellom typisk *S. cernua* fra Oppdal.

Den 8. august 1957 foretok to av oss, Holaker og Nordhagen, ledsaget av mag. art. Per Jonas Nordhagen, en botanisk ekskursjon til Vinstradalen i Oppdal herred, og klatret fra fjellkløften Tronget opp på Leirtjønnkollen. Nordhagen hadde den gang for lengst glemt navnet på Nyhuus' originallokalitet og etter mange års forgjeves leting oppgitt håpet om overhodet å finne *S. opdalensis.* Til vår store overraskelse fant vi på vestsiden av Leirtjønnkollen, fra ca. 1420 m o.h. og opp mot kollens søndre topp, som ligger 1670 m o. h., en *Saxifraga* som ingen av oss kunne identifisere. Den vokste her spredt, men i ganske stort individantall på meget fuktige, terrasseformede «striper» med slakk skråning i åpne snøleie-artede plantesamfunn med en artsrik plantevekst. Da både *S. cernua* og *S. rivularis* fantes på det våte grus, var det lett å trekke en sammenligning mellom den «nye» plante og disse to arter. Plutselig gikk det opp for Nordhagen at det måtte dreie seg om *S. opdalensis* A. Bl., som ingen botaniker hadde sett i Syd-Norge siden 1888.

Blytts diagnose (1892) er i hovedsaken korrekt, og vitner om denne forskers skarpsyn. Planten er lavere enn *S. cernua* og i motsetning til

denne stivt opprett, som oftest bare med én blomst i toppen (stundom 1 eller 2 også fra de øvre stengelblads hjørner). Blomstene er ikke så store og ikke så hvite som hos *S. cernua,* da kronbladene iallfall ved basis har 3 gulgrønne nerver. En nærmere beskrivelse med en del biometriske målinger, tegninger og fotografier vil bli gitt i en senere avhandling. Her skal bare nevnes at det i alle bladhjørnene på stengelen sitter fra 2–5 yngleknopper, som er 0,5–1 mm store. Deres farge var 8. august grønnlig, men på de eksemplarer som ble iakttatt senere (se nedenfor), var yngleknoppene ganske svakt lysrøde. På *S. cernua* var yngleknoppene på vedkommende lokaliteter som vanlig dypt granatrøde til svartrøde, selv på eksemplarer som ikke var fullt utvokst.

For om mulig å få utført fiksering av rotspisser og blomsterknopper med henblikk på kromosomtall-bestemmelse, anmodet Nordhagen sin medarbeider konvervator Rolf Berg om å komme til Kongsvoll. Disse to foretok den 13. august 1957 en ny bestigning av Leirtjønnkollen, og satte da kursen mot kollens nordligste topp-platå. Her fant de en meget rik forekomst av *S. opdalensis.* Det ble på denne tur, trass i isnende kulde, utført en del ruteanalyser. Her skal bare nevnes at *Saxifraga opdalensis* vokste meget spredt sammen med *S. cernua, S. rivularis, Ranunculus nivalis, R. pygmaeus, R. glacialis, Cerastium cerastoides, C. Edmondstonii, Koenigia islandica, Poa stricta, Poa alpina, Deschampsia alpina, Carex Lachenalii, Draba alpina, Sagina caespitosa, S. intermedia, Oxyria digyna* etc. etc. På den av Holaker og Nordhagen først oppdagede lokalitet var de ledsagende planter praktisk talt de samme som ovenfor nevnt, men også *Phippsia algida* forekom her. På begge lokaliteter viste grovt grus og stein en dekningsgrad (pr. 4 m^2) på 5. Av moser fantes lite. Flere steder sto *S. opdalensis* praktisk talt i vann. Den ga et meget hygrofilt inntrykk.

Den følgende sommer (1958) i slutten av juli foretok Berg, Holaker og Nordhagen en biltur til Losetrene i Oppdal, og dro derfra til fots sydøstover mot fjellet *Kringsålen.* Dette fjell danner en sydlig fortsettelse av Sisselhø, og det er ved Brattfonnhø forbundet med den sydligere beliggende Leirtjønnkollen (mellom to og to av disse ryggformede fjell ligger det forholdsvis grunne skar). Mens Holaker konsentrerte seg om Sisselhøs og Kringsålens bratte østside mot Ålmflyen, tok Berg og Nordhagen peiling på den delen av Kingsålen som grenser til Sisselhø, men er atskilt fra denne ved et skar. Kringsålen har nær skaret et bastionaktig fremspring i ca. 1560 m's høyde. Dessverre ble vi plutselig overfalt av kaldskodde og styrtregn, men det lyktes Berg å oppdage en vakker «koloni» av *S. opdalensis* på en flat, steinet-gruset og fuktig strekning. Den ledsagende flora var den samme som på Leirtjønnkollen.

Vi hadde håpet å kunne foreta rekognoseringer også på Brattfonnhø og i Leirtjønnskaret, men måtte på grunn av skodde og høljende regn returnere til Loseter. Holaker, som hadde den vanskeligste oppgave, hadde ikke funnet planten på østsiden av Sisselhø. Men da det her dreier seg om dryge fjell, er det ikke usannsynlig at *S. opdalensis* ved en nøyaktig undersøkelse av Sisselhø vil vise seg å gå helt nordover til dette fjell.

Levende planter av *S. opdalensis* ble både 8. og 13. august 1957 plantet inn i den lille botaniske fjellhage ved Kongsvoll stasjon, like ens i Holakers private hage på Kongsvoll. Dessuten ble eksemplarer i 1958 sendt til Universitetets Botaniske Hage i Oslo og plantet i potter. På alle tre steder har *S. opdalensis* klart å overleve vintrene 1958–59 og 1959–60. Individene har blomstret rikt, men ikke satt frukt, trass i at fruktknuten i enkelte blomster har vokst og antatt en grønn farge etter blomstringens slutt. De cytologiske undersøkelser er ennå ikke avsluttet; men alle ting tyder på at *S. opdalensis* virkelig er en hybrid mellom *S. cernua* og *rivularis*, slik som antatt av Blytt. De av oss funne populasjoner stemmer i alt vesentlig nøye overens med Nyhuus' kollekter fra 1888.

Imidlertid opptrer den helt suverént ute i naturen og forholder seg som en art, fordi den i likhet med *S. cernua*, *Poa* × *jemtlandica*, *Polygonum viviparum*, *Deschampsia alpina* o. fl. fjellplanter formerer seg ved *yngleknopper*. Disse spres med snøvann, regnvann og kildevann, kanskje også med dyr og med vind.

Vi har altså konstatert at *S. opdalensis* er *et distinkt taxon*, som i Oppdal hittil er funnet fra den sydlige del av Leirtjønnkollen og nordover til skaret mellom Kringsålen og Sisselhø, d.v.s. over en strekning på bortimot 10 km.

Det lyktes oss ikke å finne eksemplarer av *S. opdalensis* som vokste kloss opp til foreldre-artene. Sannsynligheten taler for at *S. opdalensis* er oppstått allerede langt tilbake i tiden, og qua hybrid har vært en éngangs-foreteelse. Alle de av oss oppdagede populasjoner ga et ytterst homogent inntrykk i morfologisk henseende, og bør visstnok betraktes som kloner, oppstått ved vegetativ formering og spredning fra ett og samme morindivid (primær-hybriden). Det samme gjelder de av Nyhuus i 1888 oppdagede populasjoner.

Andre steder i Syd-Norge enn på den nevnte fjellstrekning er *S. opdalensis* ikke påvist. Berg og Nordhagen har gjennomgått de meget rike samlinger av *S. cernua* og *S. rivularis* som finnes i Oslo-herbariet. Et lite individ, tatt i Tverrfjellene i Lesja sydøst for Lesjaverk, er av finnerne påført navnet *S. opdalensis*. Men det dreier seg om *S. rivularis*. Sommeren 1957 foretok Berg og Nordhagen en spesiell

ekskursjon til Tverrfjellene; men etter to dagers leting lyktes det oss bare å finne *S. rivularis.*

*

Blant avdøde konservator Ove Dahls innsamlinger 16/8 1900 fra fjellene Rastigaissa og Geinogaissa i Indre Finnmark fant Nordhagen i 1957 et ark med 13 monterte individer, som Dahl har bestemt til *S. cernua.* I visse henseender minner individene om *S. opdalensis,* men blomstene er større. Yngleknoppenes farge er her ikke lett å bli klok på. Dette arket atskiller seg imidlertid fra 2 ark som Dahl i 1917 har samlet på de samme fjell, og som er typisk *S. cernua.*

I 1953 ble det til Botanisk Museum ved Universitetet i Bergen innsendt 2 pressede eksemplarer samlet 18/7 1953 av lærer S. Sivertsen ved en bekk på fjellet Guodnegaissa NØ, i Polmak herred, nær grensen til Karasjok og Kistrand herreder. På etiketten har Sivertsen skrevet: «*Saxifraga cernua* L. (cfr. × *rivularis* L.).» Dette funn er nylig publisert i årsberetningen 1958–59 for Botanisk Museum, Bergen, som *S. cernua* × *rivularis.* Arket ble oversendt til konservator Rolf Berg, og Nordhagen har også hatt anledning til å studere det. Individene har enda større blomster enn på Dahls kollekt av 1900, og til dette kommer at yngleknoppene er dypt mørkrøde, slik som hos *S. cernua.* Det kan derfor foreløbig ikke avgjøres med noen som helst sikkerhet om disse populasjoner på gaisene i Indre Finnmark hører til *S. opdalensis.* Det kreves i dette tilfelle langt mer materiale og dyrkningsforsøk før en endelig bestemmelse kan foretas. Habituelt utmerker både Dahls og Sivertsens kollekter seg i forhold til *S. cernua* ved at stenglene er mer stivt opprette enn hos typiske eksemplarer av denne art. Begge kollekter er forskjellige fra Oppdals-populasjonene av *S. opdalensis* ved å ha større blomster og – iallfall den ene kollekt – sterkt røde yngleknopper.

Det ville være meget interessant om man ved fremtidige undersøkelser kunne klarlegge om en hybrid mellom *S. cernua* og *S. rivularis* virkelig er oppstått i Finnmark, uavhengig av Oppdals-forekomstene. – At de nevnte arter har vanskelig for å krysse seg med hverandre, fremgår av de utallige forsøk som er gjort på å finne hybriden andre steder i Syd-Norge enn i Oppdalsfjellene. Både *S. cernua* og *S. rivularis* er jo vanlige i Norges fjelltrakter, og vokser ofte side om side.

Oslo 4. juli 1960.

Småstykker

Helvella queletii Bres. funnet i Norge

På en ekskursjon 9. juni 1949 ved Oppheim i Odda hd. i Hordaland traff jeg på en morkel som jeg ikke hadde sett før. Under et besøk i Uppsala samme høst ble den vist til professor dr. J. A. Nannfeldt og han bestemte den til *Helvella queletii*. Meg bekjent er den ikke nevnt i litteratur fra Norge tidligere og jeg har ikke kommet over noe materiale av den andre steder. Ca. 10 fruktlegemer vokste på fast gressbakke ved kanten av en skogssti som går parallelt med åsen et stykke oppe i løvskoglia øst for sentret i Odda. Trevegeta-

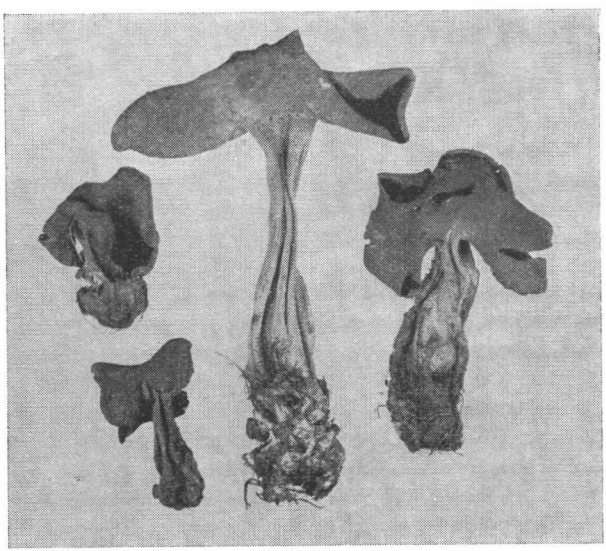

Helvella queletii Bres. fra Oppheim i Odda 9. juni 1949. 1:1
Foto: T. Ramsfjell.

sjonen omkring besto vesentlig av gråor, men det forekom også hassel, rogn, hegg o. fl.

Arten er først beskrevet av Bresadola (Rev. myc. 4 p. 211, 1882). Originalbeskrivelsen har jeg ikke hatt anledning til å se. Den totale høyde på soppene angis til å være 2–3 cm (Grelet 1933), men flere av disse hattene var større (2–5 cm). Ellers synes beskrivelsen å stemme helt, med hatt som er skålformet og svart oppå, askegrå og småvortet eller småskjellet under, med brunlig, furet og fløyelsaktig fot med glatt, hvitaktig basis. Materialet fra Odda ligger oppbevart ved de botaniske museene i Oslo, Uppsala og i mitt herbarium.

Dette er forøvrig en sjelden art også ellers i Europa. I Sverige ble den først funnet i Östergötland i 1945 (Lundell & Nannfeldt 1946). Av nærstående arter kan her nevnes *Peziza helvelloides* Lasch, *P. bulbosa* Hedw. ex Fr. og *Acetabula sulcata* (Pers. ex Fr.) Fuck. Den siste (*Helvella s.*) er kjent fra flere lokaliteter i Norge.

Jens Stordal.

Litteratur

Grelet, L.–J., 1933: Les Discomycètes de France d'après la classification de Boudier. Fasc. 2. – Bull. Soc. Bot. du Centre–Ouest.

Lundell, S., & Nannfeldt, J. A. 1946: Fungi Exsiccati Suecici nr. 1356. – Uppsala.

Bokmeldinger

Maps of distribution of Norwegian vascular plants. I. Coast plants. By Knut Fægri. Oslo University Press. 1960. 4°. 134 s., 162 karter. Innb. kr. 75,—.

J. M. Norman, en av de største botanikere Norge har fostret, skrev i 1883 (sitert av Nordhagen i forordet til foreliggende verk) at formålet med det plantegeografiske arbeid i et land måtte være å kartlegge utbredelsen av hver enkelt art, og det på grunnlag av eksakte opplysninger om enkeltfinnesteder. I virkeligheten utformet han et program som helt faller i tråd med det som nå er blitt realisert.

For 30 år siden begynte Holmboe å publisere utbredelseskarter for enkelte arter, som han bearbeidet monografisk, og han hadde planer om et større atlas. Med dette for øye begynte snart etterpå et samarbeid mellom museet i Bergen, som var blitt overtatt av Nordhagen, og Oslo, hvor Holmboe da var. Noen av de kartene som var resultatet av dette samarbeid, ble publisert av Holmboe i 1. utgave av «Våre ville planter». Det var imidlertid først fra 1950 at arbeidet kom inn i faste former, med samarbeid mellom museene i Oslo (Nordhagen og Lid), Bergen (Fægri), Trondheim (Gjærvoll), senere også Tromsø (Rønning). Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd har fra 1950 av gitt bevilgninger som bl. a. har gjort det mulig å lønne faglig hjelp. I hele dette tiår har cand. real. Jon Kaasa utført et usedvanlig dyktig og samvittighetsfullt arbeid, likeledes stud. real. Wischmann i en stor del av perioden.

Arbeidet har tatt lengere tid enn en kunne forutse, og de årlige søknadene har vært noe av en belastning på Forskningsrådets tålmodighet. Men når en nå ser det første bind foreligge, kan en trygt si at pengene har vært overordentlig vel anvendt. Forskningsrådet kan være fornøyd hvis alle dets bevilgninger har gitt så verdifulle resultater.

Første bind, som nå er kommet, behandler kystplantene under redaksjon av Knut Fægri.

For hver art er alle kjente norske voksesteder avmerket på et kart, og der er en tekst som varierer fra knapt en kvart side opp til vel to. Artene er fornuftigvis ordnet alfabetisk.

Det har sikkert vært vanskelig å gjøre utvalget av arter som skulle regnes inn under begrepet «kystplanter». Det må nødvendigvis bli noe heterogent.

Først og fremst har vi de virkelig atlantiske artene, hvis utbredelse mot øst i de mest typiske tilfelle faller sammen med en isoterm for vintertemperaturen. Her har vi en skala fra de ekstremt oseaniske artene ute i havbandet i vest, som *Scilla verna, Saxifraga hypnoides* og *Asplenium marinum,* gjennom de noe mer hårdføre artene som revebjelle og kusymre, og til slike som rome og bjørnekam, som går langt opp på Østlandet, mens de i Trøndelag går over grensen til Sverige. Arter som de sistnevnte kan til en viss grad gjøre avgrensningen av denne gruppen noe utflytende.

Likevel er det verre med en annen gruppe av kystplanter, de sydlig oseaniske. De svarer delvis til Blytt's subatlantiske floraelement, som i sin mest typiske form fins i det aller sydligste hjørnet av landet, med slike arter som *Pilularia, Deschampsia setacea, Corynephorus canescens.* Når denne gruppen flyter ut, er det fordi vi på den ene siden har slike som *Hedera* (i en gruppe sammen med den nevner Fægri også *Geranium sanguineum, Agrimonia odorata* og med påkrevd reservasjon *Prunus spinosa). Hedera,* bergflette, er desidert en kystplante, og den går oppover på Vestlandet, men bare et stykke, fordi ikke bare vinterkulden, men også utilstrekkelig sommervarme setter grense for dens utbredelse. På den andre siden har vi arter som er knyttet til Skagerakk-kysten uten å gå så langt vest som til Jæren, *Filago minima, Melica uniflora, Vicia cassubica.* Noen av dem har sterkt begrenset utbredelse, f. eks. *Coronilla emerus* og *Cerastium brachypetalum* (her kunne også *Carex extensa* ha vært tatt med i atlaset, fordi den på Skåtøy har sitt eneste voksested i Norge og sitt nordligste i Skandinavia). I ekstreme tilfelle er disse artene knyttet bare til munningen av Oslofjorden, og her er det kanskje især at avgrensningen av begrepet «kystplanter» kan bli tvilsom.

Når *Valeriana dioica,* med sitt ene voksested ved Tønsberg Tønne, er kommet med, kunne en ha ventet også å finne karter over *Crambe, Glaucium* og *Eryngium.* Det opplyses innledningsvis at i tvilstilfelle skal det være avgjørende for å ta med en art at den har sin nordgrense ved den norske kyst. Ut fra dette kan det være forståelig at *Crambe* ikke er tatt med, men det gjelder ikke de to andre. Kanskje de er blitt gjemt med tanke på et fremtidig bind over strandplanter.

Mistelteinen er heller ikke tatt med, skjønt dens følsomhet for vinterkulden til en viss grad binder den til kysten. På den andre siden stiller den så store krav til sommervarmen at den representerer et ytterpunkt. Derfor er det nok rimelig at den ikke er med.

Utbredelseskartene har runde merker for voksesteder hvor arten

kan regnes som virkelig vill, og firkantede for voksesteder som skyldes mennesker. Selvsagt er det umulig å trekke grensen alltid, – en betydelig prosentdel av Norges flora er jo blitt innført til landet av mennesker eller er iallfall blitt gitt større utbredelsesmuligheter gjennom menneskelig virksomhet, noe som gjelder for mange arter som vi vanligvis tenker på som helt spontane. Det har sikkert i mange tilfelle vært vanskelig å vite hvilket symbol som skulle velges, noe som også Fægri fremhever flere steds i teksten. Avgjørelsen vil nødvendigvis i mange tilfelle kunne bli gjenstand for meningsforskjell. Personlig har jeg inntrykk av at man har gått svært langt med å bruke runde tegn. Det forekommer meg f. eks. at firkanter ville ha vært på sin plass når det gjelder *Peucedanum ostruthium* (mesterrot) i Soknedal, ja i virkeligheten alle artens voksesteder i Norge. Tilsvarende for flere arter, som *Myrrhis odorata* og *Meum athamanticum*, og man kunne også ta med *Fumaria boraei*, *Lolium perenne* o. l. Teksten er klar nok for alle disse artene, men uten den kan kartene bli misforstått.

For bøkens vedkommende ser det ut til å være kommet noen flere runde symboler enn en kunne ha ventet.

Kartet som skal vise de orografiske og geologiske forhold, er svært lite instruktivt.

Innsidene av bindet og forsatspapiret har en og samme kartskisse, som dermed kommer iallfall to ganger for ofte. Her er for resten ordet Svalbard blitt brukt som sideordnet med Bear Island, skjønt Bjørnøya jo er en del av Svalbard.

Trykk og utstyr er helt førsteklasses og tjener John Griegs trykkeri til ære.

At dette verket nå er kommet, er en stor hendelse i norsk botanikk. Vi har fått en verdig presentasjon av resultater av over 200 års floristisk arbeid. Det sporer til ny virksomhet, fordi det gjør klart hvor en del av hullene i vår viten ligger. Men fremfor alt legger det til rette materialet for studier over plantenes utbredelse i Norge og deres sammenheng med klimatiske, edafiske og historiske forhold. Bare å sitte og bla i boken er instruktivt og tankevekkende.

Vi må håpe at flere bind vil komme før alt for mange år er gått.

O. A. H.

C. I. Porter: *Taxonomy of Flowering Plants.* H. W. Freeman & Co., San Fransisco 1959. 452 p. 600 ill. Innb. $ 6.75.

Vi har meget å lære av amerikansk universitetsundervisning og tilhørende lærebøker selv om det er langt fra at alt passer for oss.

Foreliggende bok er beregnet på et kursus som kan gjøres på ett

semester, men helst bør spres ut over ett år; det forutsetter et grunnlag omtrent som B 1 i Oslo.

Første del handler om historie, metoder, nomenklaturregler og terminologi for plantebeskrivelser, med bl. a. ganske grundig gjennomgåelse av blomsterdelenes morfologi. Et kapitel på omtrent 12 sider handler om de dekkfrøedes fylogeni og klassifikasjon.

Omtrent 2/3 av boken handler om 100 utvalgte familier. For hver blir det gitt en beskrivelse på 7—10 linjer eller litt mer, mens hovedvekten er lagt på illustrasjon av noen vanlige arter som iallfall i USA (og tildels i Norge) er lett tilgjengelige, med stor vekt på blomsterdiagrammer, mens familienes slektskapsforhold overhodet ikke blir berørt i denne del av boken.

En fremstilling som denne ville bryte med norsk tradisjon, som legger stor vekt på å diskutere ordeners og familiers slektskapsforhold. På den annen side skal en være oppmerksom på at fylogeni forutsetter ganske grundige kunnskaper i morfologi og utstrakt plantekjennskap hos studentene om det ikke skal bli tomme talemåter for dem. Alt det rent deskriptive stoffet som denne boken gir i sine beskrivelser av familier og ordener, uten å knytte dem sammen i et system ved slektskapsbånd og uten å muntre opp med økologi og kulturhistorie, ville antakelig virke uutholdelig kjedelig på student og lærer hos oss, men i virkeligheten: først på et grunnlag som dette vil en ha noen forutsetninger for å kunne følge en diskusjon om mulige fylogenetiske utviklingslinjer. Men da må denne diskusjonen være avslutningen og ikke høre til de innledende kapitler som i denne boken.

Den nye studieordning i Oslo avser to ukentlige forelesninger i to semestre til høyere planters systematikk på det nivå som svarer til bifaget før (B 3). Det er knapp tid, og det er nok riktigst både å overveie *hva* en vil oppnå på denne tiden og *hvordan* det best skal gjøres. Også denne boken kan gi en gode idéer i detaljer, selv om man ikke ønsker å følge dens opplegg.

Under alle omstendigheter: Med sine fortrinlige tegninger burde denne boken kunne bli et godt hjelpemiddel for studentene på lesesalen og ved praktiske øvelser. *O. A. H.*

Toralf Austin, Hermann Moen: *Trær og busker i farger*. Tegninger av Ebbe Sunesen og Ruben Dahlstrøm. Aschehoug, Oslo 1960. 198 s. Innb. kr. 17,50.

Boken kom først i Danmark, med tekst av Helge Vedel og Johan Lange. I den foreliggende norske utgaven er teksten bearbeidet for norske forhold, særlig hva angår utbredelse og voksemåte i Norge samt verdien av de forskjellige arter som prydtre og på annen måte.

Den norske utgaven er blitt forsynt med familiebeskrivelser, som neppe kan være av noen større interesse for dem som boken er beregnet for. Til gjengjeld har man sløyfet de illustrasjonene som livet opp teksten i den danske utgaven, både de instruktive utbredelseskartene som det ville ha vært av verdi å beholde, og mange tegninger av biologisk eller diagnostisk interesse.

De 96 sider med fargelagte tegninger i offsettrykk er gode, til dels ypperlige.

Boken er et kjærkomment hjelpemiddel for den som vil lære å kjenne våre ville trær og busker og et utvalg av de dyrkede, som også til dels er forvillet. En kunne ha ønsket et enda større utvalg, både av bartrær og prydbusker (det er for eksempel merkelig at gullregn mangler). Men iallfall prydbuskene finns jo i andre bøker av tilsvarende art, noe som det vel er tatt hensyn til da planen ble lagt.

O. A. H.

Ernö Vajda: *Pflanzenfotografie.* Fotokino Verlag. Halle/Corvina-Verlag, Budapest, 1960. 82 s. + 80 plansjer i svart-hvitt og 4 i farger; 4°. DM. 19.—.

En ungarsk bok om plantefotografering skaper forventning, for i Ungarn står fotokunsten høyt, og landets fotografer blir godt representert på internasjonale fotoutstillinger. La det med en gang være sagt at fotografiene i denne boken innfrir forventningene.

Med plantefotografering tenker forfatteren ikke først og fremst på gjengivelse av spesielt vakre eller eiendommelige planteformer for formenes skyld, men på en fotografering som kan tjene botanikken, ved at det karakteristiske ved plantene selv og deres miljø blir gjengitt best mulig. Samtidig legger han vekt på at plantefotoet holder mål også rent billedmessig.

Vajda viser med sine bilder at det går an å leve opp til de mål han har satt. Bildene hans er ikke frapperende formkomposisjoner over plantemotiv, skjønt et par slike finnes også, men utsnitt av naturen som er omhyggelig utvalgt og gjengitt både med det botaniske og estetiske mål for øye. Detaljrikdommen, som nesten alltid er nødvendig i slike bilder, har han underlagt en fast komposisjon så bildene likevel virker enkle og rolige og fremhever det vesentlige. Valg av bakgrunn spiller her en stor rolle. Det er mye å lære av bildene om en studerer nettopp denne siden ved dem. Det ser så enkelt ut, og det er lett å undervurdere den dyktighet og omtanke som ligger bak Vajdas bilder om en ikke selv har noen erfaring for hvor skuffende vanskelig det kan være å lage gode plantefotografier.

Bildene har en usedvanlig stor tonerikdom. Dette er ikke den minst vanskelige siden ved plantefotografering i svart-hvitt, fordi så mange av naturens farger vanskelig skjelnes fra hverandre når de omsettes til gråtoner. I denne forbindelse kan det være verd å legge merke til at relativt få av bildene er tatt i skarpt solskinn, da kontrastene er vanskelige å mestre. Sløret sol eller lys, overskyet himmel gir en gunstigere belysning.

Så langt bildene. Teksten er det ikke så lett å begeistres over, den har for mange overflødige ord og detaljer, f. eks. kameraets, objektivets og negativmaterialets historie som er unødvendig i en slik bok. Jeg siterer en setning som ytterligere belyser hva jeg mener: «Zum Plattenwechsel im Freien setzt man sich auf eine Bank, einen Baumstumpf oder mangels solcher einfach auf den Boden nieder, — —». Det hadde vært naturlig å angi vitenskapelige navn på de avbildete planter, i stedet må vi nøye oss med å finne de tyske navn i teksten om vi er heldige.

Forfatteren er svært konservativ når det gjelder utstyret. Han sverger til platekamera 9×12 cm og bruker for det meste ortokromatiske plater. Platekameraet med mattskive byr på uomtvistelige fordeler til slik fotografering, men det går da an å finne haker ved det også. I hvert fall er det for meget å si at alt annet er lite tjenlig og småbildekameraet (24×36 mm) i særdeleshet utjenlig. Det siste er tross alt det kamera det store antall amatører benytter seg av, og det kan lages fullt brukbare plantefotografier med det. Men da kreves det noe mer enn at man sender filmen til behandling hos nærmeste fotoforretning. Det er få som behersker småbildeteknikken godt nok til å lage skarpe, rene og tonerike bilder i noen særlig størrelse.

Forfatterens forkjærlighet for det store plateformatet må ta skylden for at fotografering i farger bare så vidt er nevnt i boken. Men til tross for Vajdas konservative holdning til utstyret blir det likevel mange gode råd igjen å ta med for alle som interesserer seg for plantefotografering, også for dem som vesentlig interesserer seg for farger. Gode kunnskaper og erfaringer i svart-hvitt fotografering er bare en styrke for fargefotografen.

S. Manum.

Særtrykk av «BLYTTIA»

Av mange tidligere artikler i «Blyttia» fins et begrenset antall særtrykk til salgs gjennom redaksjonen til priser fra

kr. 0,50 til kr. 2,50 pr. stk.

NYTT MAGASIN FOR BOTANIKK

Redaktør: Konservator ROLF BERG

Alle artikler trykkes på engelsk.

1 bind i året.
Kr. 16,— pr. bind.

UNIVERSITETSFORLAGET

Bind 18 Hefte 3

Innhold

Johannes Lid: Nye plantefunn 1958–1959. *(New plants finds in Norway during the years 1958–1959.* 77
Anders Danielsen og Knut Fægri: Erfjord, herredet botanikerne glemte. *(Erfjord (sw Norway), the "herred" forgotten by botanists.....* 99
Per Holaker, Rolf Nordhagen og Rolf Berg: Saxifraga opdalensis A. Bl. gjenfunnet. *(Foreløpig meddelelse)* 108
Småstykker:
Helvella queletii Bres. funnet i Norge 113
Bokmeldinger 115

Norsk Botanisk Forening

Styre: Dosent Eilif Dahl, formann; professor R. Tambs Lyche, viseformann; stud. real. Ingrid Nygaard, sekretær; lektor Anna-Sofie Nerstad, kasserer; lektor fru Randi Sagberg, konservator Rolf Berg.

Nye medlemmer tegner seg hos sekretæren, adresse Universitetets Botaniske Laboratorium, Blindern; for Vestlandets vedkommende kan en henvende seg til Botanisk Museum, Universitetet i Bergen, og for Trøndelags vedkommende til Botanisk Avdeling, Vitenskapsselskapets Museum, Trondheim. All korrespondanse om medlemskap sendes sekretæren eller lokalforeningen. — Kontingenten er kr. 10,00 pr. år, for husstandsmedlemmer og studenter kr. 2,50; disse får ikke tidsskriftet.

Medlemskontingent sendes til hovedforeningens kasserer eller til lokalforeningen.

Hovedforeningens kasserers adresse: Lektor Anna-Sofie Nerstad, Frichs gate 2 b, Oslo. Innbetalinger bes sendt over postgirokonto nr. 131.28.

Blyttia

Redaktør: Professor Ove Arbo Høeg, Universitetet, Blindern.

Redaksjonskomité: Lektor Gunnar A. Berg, disponent Halvor Durban-Hansen, professor Georg Hygen, førstebibliotekar Peter Kleppa.

Manuskripter sendes redaksjonen.
Medlemmer som har betalt kontingent til foreningen får tilsendt tidsskriftet.
Abonnementpris for ikke-medlemmer kr. 15,— pr. år.
Alle henvendelser om abonnement og annonser sendes
UNIVERSITETSFORLAGET,
Karl Johansgt. 47,
Oslo.

LYCHE TRYKK